

SANDARA

Amerikos Lietuvių Tautines
SANDAROS Organas

Entered as Second-Class matter January 14, 1914, at the Post Office at Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

No. 48 Tel. South Boston 52015.

South Boston, Mass., Gruodžio (December) 6 d. 1918 m.

Metai V.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on Dec. 4, as required by the act on October 6, 1917.

WILSONAS KVIEČIA- MAS VOKIETIJON.

Prezidentas Wilsonas jau važiuoja į taikos konferenciją. Berlino Lokal Anzeiger praneša, kad Berlino valdžia prašo prezidento Wilsono, idant jis aplankytų Vokietiją, kuomet jis bus Europoje.

REVOLIUCIJINIS JUDEJIMAS VOKIETIJOJE.

Nauja Vokietijos valdžia susekė kontr-revoliucionierių suokalbį, kurių tikslu buvo atgaivinti monarchiją. Suokalbio vadai: von Makensen, von Mob, von Armjn ir daugybė generolų tapo suareštuota ir uždaryta kalėjimuosna.

Hindenburgas paskelbė, jogei jis nesipriešins raudonoms revolucionių vėliavoms, bet revolucioniariai prašomi daleist kariškiams pulkams turėt savo senas vėliavas.

Vokietijos socialistai geidžia, kad Isteigiamasai susirinkimas būtų sušauktas 16 d. vasario, 1918 m., bet partijos "Spartacus" šalininkai tvirtina, jogei "Spartacus" greit sustiprės ir galės valdyt šalį pobudyje leniško bolševizmo.

Breslavlio liaudies taryba pasiuntė Berlino valdžiai ultimatumą, jogei Silezija atsimes nuo Prusijos, jeigu Eberto valdžia dviejų dienų bėgyje nesušaunks Isteigiamosai susirinkimo.

Bavarijos nuotikiai toki svarbų, kad visos Vokietijos gyventojų doma į juos atkreipta. Bavarijos premjeras Eizneris vis sutinka su Berlino valdžios patvarkymais ir bando kreipties prie tautininkų prašydamas pagalbos. Kitos žinios skelbia, vieton Eiznerio Bavarijos premjeru bus paskirtas Vokietijos šalininkas socialistas Aueras.

AMERIKONAI TURI MAISTO VOKIETIJOJE.

Amerikos armijai įėjus į vokiečių miestą Treves visi gyventojai gerai atsinešė link amerikonių. Visos kavinės, restoranai ir tos krautuvės kurios buvo atidarytos, nedėlioje darė puikų biznį.

ITALIJOS NUOSTOLIAI.

Italijos informacijų biuras New Yorke paskelbė, jogei šioje karėje žuvo 2,000,000 italy, iš kurių 400,000 tapo užmušta arba amžinai sužeista.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on Dec. 4, as required by the act on October 6, 1917.

BOLŠEVIKAI KETINA PASKELBTI KARĘ ANGLIJAI.

Iš Londono pranešama, jogei žinios iš Rusijos sako, kad bolševikai planuoja užpult ant Anglų, pasiekusių Baltiko pakraštį.

Bolševikų kariški laivai bombarduoja Estonijos uostas. Du tukstančiai vyrų tapo išsodinti Narvoje.

Buvusis Rusijos premjeras Kokovcevas, kuris dabar gyvena Finlandijos mieste Helsingfors, prašo tautininkų intervencijos Rusijoje.

Viename pasikalbėjime Kokovcevas pasakė: "Dabar Rusijos padėjimas yra kritiškiausias, negu kuomet nors buvo. Rusijoje nėra kam saugoti piliečių gyvybę, turtus, prekyba sudemoralizuota."

VOKIEČIŲ NEDORYBĖS BELGIJOJE.

Iš Brusselio gr. 3 d. tapo pranešta, kad pagal Centralio Belgijos Indusrijos Kom. pranešimą, Vokiečiai naikindami ir grobdami, pridirbo 6,000, 560,000 frankų nuostolių (apie \$1,200, 112,000).

KAIP FRANCUZIJA PADEDA BEDARBIAMS

(U. S. Department of Labor Information and Education Service Publicity Division).

Neseniai išleistais įstatymais įeina galėn naujos taisyklės link davimo valdiškos pašalpos apskričių ir departamentų bedarbių fondams. Pašalpa duodama tik tada, kada apskirtyje, arba keliuose apskričiuose sykiu paėmus, kame bedarbių fondas yra sudarytas, skaičius siekia ne mažiau kai 5,000. Pagal taisykles tik tiems bedarbiams teikiama pašalpa, kurie paskirtą ilgumą laiko prieš likimą bedarbiais yra dirbę kokiam nors apmokame darbe.

Asmens, kurie be tikros priežasties atsistakoti į jiems teikiamą darbą, tie, kurie nuolatos nedirba ir tie, kurie gauna atlyginimą pagal įstatymus, kuriais duodama pašalpa šeimynos paimtųjų į kariuomenę narių iš tų fondų pašalpos negauna.

Bedarbiams pašalpa išmoka komisija, susidedanti iš darbdavių ir darbininkų lygionis dailimis, kuriuos paskirs vietos viršininkas.

MOONEY AMŽINAS KALINIS.

Tamas Mooney buvo nužudytas mirtin ir turėjo but pakartas. Dabar mirties bausmė tapo atmainyta amžinu kalėjimu. Mooney tuom nepatenkintas ir užreiškė, kad lengviau yra iškarto numirti negu but kalėjime iki smert. Gal da bus išgelbėtas.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on Dec. 4, as required by the act on October 6, 1917.

MOTERIS — AMBASADORIUS.

Vengrijos valdžia paskyrė savo ambasadorium Šveicarijon žinomą rašytoją, vengrę Rosika Schwimmer, kuri pastaruoju laiku gyveno Šveicarijoje. Ji pirmą moteris priėmė paskyrimą ir užima vietą Berne. Ji yra pirmininkė Vengrijos sufragisčių asociacijos ir didelė taikos šalininkė.

NIEKŠŲ DARBAS.

Gruodžio 2 d. du nepažįstami, dailiai apsirengę vyrai pabarškino į S. L. Šv. Kazimiero Draugijos pirm. St. Mockaus buto duris ir paklausė: "Ar čia Mockus gyvena?". Ponas Mockus su moteria buvo darbe, o senelė ponios Mockienės motina pravėrė duris ir pasakė: "Čia, bet jis dabar dirba". Tuomet nepažįstami vyrai įėjo į vidų, vienas iš kišenius išsitraukė kokią tai popierą ir sako: "Mes turėjome šapoje mitingą, ten buvo ir Mockaus švogeris Kazmauskas ir Mockus mus igaliavo paimt iš skrynūtės \$500.00 ir perduot fondui".

Senelė pradėjo išsiskūnėti, tuomet vienas spiria "greičiau duok, nes ant treino suvėluosime", o kitas net kumščia pradėjo grasinti ir eiti prie pinigų. Senelė paduodama pinigų paprašė kad paliktų raščiuką, bet jie tik pagrumojo ir išbėgo su \$507.00.

Drauge su Mockais gyvena lietuvius vyras su moteria, kuri laike vagių atsilankymo buvo išėjusi į krasą, ir kuomet jai sugrįžus senelė papasakojo atsitikimą, — ji suprato, kad čia blogai ir patefonavo p. Mockui ir dirbtuvę užklauskiant, ar jis siuntė du vyrus su raščiuku paimt surinktų nukentėjusiems nuo karės lietuviams pinigų. Tas Mockų nustebino, nes nē dirbtuvėje nē kitur apie tai su nieku nebuvo kalbėta. Mockus parvažiavo namo pasikui visą dalyką pranešė policijai. Dabar eina tyrinėjimas ir tie lietuviški išgamos turi but sugauti. Kiekvieno žmogaus pareiga pagelbėti sugauti tuos niekšus.

Panašus atsitikimas buvo su Dr. J. Basanavičium: sugrįžus jam iš Amerikos Mieškovskio viešbutyje, Vilniuje, iš jo tapo pavogta 2 tukstančiai rublių surinktų Amerikoje pinigų. Gerai žmonėmis daktarui Basanavičiui buvo pagelbėta, — bus pagelbėta ir p. St. Mockui,

kuris yra užsitarnavęs didelę pagarbą už savo pasiūventusį darbavimąsi vietinėse lietuvių draugijose. Reporteris.

Vilnius.

Pastaromis dienomis vėl sugrįžo Vilniun nemaža lietuvių inteligentų, o taip-pat vaikų (prieglaudų). Tarp kitų sugrįžo teisininkas Ant. Kriščiukaitis, teisininkas Matas Untulis, teisn. Juozas Brazaitis, gydyt. J. Augėvičius, gydyt. P. Žilinskis, gimn. mokytojas Purėnas, teisininkė Vienožinskaitė Purėnienė, gimnaz. mokyt. Ant Bunikis, stud. R. Dulskis, mokytoja A. Grudziuskaitė - Dulskienė, meteorologas A. Paškonis, inžin. Stasys Dirmantas ir kiti.

TELEGRAMA.

Cambridge, Mass.
Gruodžio 3 d. 1918.
"Sandaros" Red.
So. Boston, Mass.

Cambridge tautininkai pasidarbavo del Lietuvos laisvės ir į du vakarus surinko \$200.00 Lietuvos Neprigulmybės Fondui. Pinigus greit prisiūsimė.

P. Bartkevičia.

ATYDAI TAUTIEČIŲ!

Karė baigiasi. Apie 500,000 lietuvių trokšta pargrįžti į Tėvynę, užtat kiekvienas, kuris nori apleisti šią šalį ir kuris nori, kad mes parupintumem atsakančią vietą ant laivo, privalo tuoj paduoti savo vardą, pravardę antrašą ir kada mano važiuoti, nes laivų, vežimui pasažierių, bus neperdaug ir skaitlius vietų, per didelę daugybę norinčių važiuoti, aprubežiuotas.

Pirkit Rublius, nes kaina jų beveik kas dieną kyla.

Perkame ir pardudame Suvienytų Valsčių Laisvės Bondsus (Liberty Bonds) ir Karės Taupymo Markes (War-Saving Samps).

Skoliname pinigus ant nejudinamo turto.

Su visais dalykais kreipkitės pas mus ir persitikrinkit, jog mes patarnaujame savo tautiečiams kuomandagiausia.

Centralis Bendras
Lietuvių Bankas
Juozas Kavaliauskas,
Prezidentas,
32-34 CROSS ST.,
BOSTON, MASS.

LIETUVIAI SUJUDO!

Bostono lietuviai - tėvynainiai jau sudėjo L. N. Fondui \$2676.62.

Pereitame "Sandaros" numeryje jau buvo paskelbta, kad bėgyje poros savaitės per ALTS. organą į Lietuvos Neprigulmybė Fondą įplaukė \$1360.72.

Didžiausį garbės vainiką šiame prakilniame darbe užsipelnė S. L. Šv. Kazimiero draugija So. Bostone. Pereitoje savaitėje per Šv. Kazimiero Dr-jos įgaliotinius da paaukavo Liet. Nepr. Fondan šite Bostono lietuviai:

Petras Čaplikas	\$100.00
Mikas Koranas	50.00
Nikod. Gendrolius	50.00
Jonas Matuzas	25.00
Mikas Petrauskas	25.00
Kazimieras Pocius	20.00
Zigmas Strašinskas	10.00
Stas. Vaitkevičius	10.00
Kazys Pratapas	10.00
Matas Biekša	10.00
Kazys Rudokas	10.00
Andrius Venckus	10.00
Antanas Ašmenskas	10.00
Kazys Naujokaitis	10.00
Antanas Vinickis	10.00
Leon. Narinkevičius	10.00
Antan. Naujokaitis	10.00
Kazim. Masiulis	10.00
Antanas Striukas	10.00
Ant. Čepulauckas	10.00
Julius Simevičius	10.00
Ant. Pečiulis	5.00
Feleksas Čaplikas	5.00
Aleks. Misevičius	5.00
K. Blinstrub	5.00
Išlaimėti Nepr. Fondui per K. Pratapą nuo A. Mockevičiaus	5.00
J. Stepšis	2.00
J. Grudziškis	1.00
Jonas Matulaitis	1.00
Ant. Jakurskas	1.00
J. Tuinila	1.00
John Healey	1.00
Viso per savaitę	\$459.00
Pereitoj savaitėj	962.00

Viso S. L. Šv. Kaz. Dr. jau surinko Liet. laisv. \$1429.00 Gerbiami nariai, pildykite savo dr-jos nutarimą: aukaukit visi tam svarbiam reikalui, nes mes turim surinkti \$3000.00 Lietuvos reikalams! Kad mūsų draugija būtų puikiausia ir prakilniausia, dėkim aukas Neprigulmybės Fondan per savo kolektorius, remkim lietuvių biznierių, kurie davė

aukas. Dar ne viskas, jeigu mes busime su savo žmonėmis remsime savus, ir jie duos daugiau.

Gerbiami nariai, tėvykite atskaitas, kas duos, o tie kurie nieko neduos, su jais pasikalbėsime kitaip: žinosim, kuriuos remti, kuriuos ne. Mums reikia dirbti, rinkti aukas nuo visų.

Kitos kolonijos sudeda po \$4000.00. Žiūrėkite, gerbiami nariai, kad nebutų mums gėdos: kas kitos dr-jos jau nori subytyt. Nepasiduokim! Kurių išmokėti Liberty Bondsai — duokite juos, kurie pasižadėjęt visi sumokėkit šį metą lygi pirmaj sausio.

Lai gyvuoja aukautojai del Lietuvos laisvės!

St. Mockus,
S. L. Šv. Kaz. Drg. pirm.

L. N. Fondo Skyriaus parengtose prakalbose So. Bostone gruodžio 1 d., kur kalbėjo K. Norkus ir A. Ivaškevičius, šie tėvynainiai sudėjo aukas ant Lietuvos aukuro:

J. Banulis	\$25.00
A. Hermanavičius	10.00
J. Sekas	10.00
Juras Kiadas	10.00
Fr. Zokaitis	10.00
P. Usevičia	10.00
K. Sungaila	10.00
S. Norkunas	10.00
K. Sirbikas	10.00
J. Skiodis	10.00
A. Matulis	10.00
A. Ivaškevičius	10.00
St. Kantautas	5.00
K. Šapalienė	5.00
J. Pečiulis	5.00
A. Vilkas	1.00
B. Tamošiunas	1.00
F. Mikalauskas	1.00
M. Duda	1.00
K. Benašinskas	1.00
Smulkių	1.90
Viso	..... \$156.90

Taigi naujų aukų suplauskusių pereitoje savaitėje del LNF. šiame "Sandaros" numeryje skelbiame \$1315.90 Pirmiaus buvo \$1360.72 Dabar yra \$2676.62

Šv. Petro ir Povylo Dr-ją paskyrė \$500.00 Lietuvos reikalams taipgi išrinko 6 kolektorius, idant kiekvieną savo draugijos narį į šiaip tautiečius pakalbintų dėti (Seka ant 5 pusl.).

A.L.T. Sandaros Reikalai.

Iš A.L.T.S. Kuopų.

NEWARK, N. J.

Mūsų veikimas.

ALTS. Seimui praėjus mes matome, kad geriausia už Lietuvos laisvę kovoją ALT. Sandara del to nutarė visomis jėgomis remti ALTS. laikraštį "Sandarą" idant greitu laiku ALT. Sandara galėtų vykinti gyvenimą prakilnius savo planus del Lietuvos žmonių gerovės.

Pirmiausia mūsų kolonijoje ir tarpe sandariečių įvykdavo nesusipratimų, bet dabar, organui galutinai atsistojus į rimtas vėžes, mes matome kad vienintelė Amerikos lietuvių įstaiga, kuri gali daugiausia gerovės Lietuvai suteikti tai yra ALT. Sandara.

Mes taipgi žinome, kad visuomeniškas laikraštis be visuomenės paramos negali gyvuoti ir tarnauti visuomenei, taigi suprastami tai mes ir atliekame Lietuvos piliečių pareigas. Mes norėtume, kad visos Amerikos lietuvių veikėjai mūsų pavizdį pasektų.

Štai lapkričio 19 d. vietiniai lietuviai - tėvynainiai laike susirinkimo išlausė gerb. V. Ambrazevičiaus pranešimą iš atsi-buvusio ALT. Seimo Bostone ir pilni energijos sudėjo savo aukas varymui tautiniai - kultūrinio darbo lietuvių tarpe.

Aukavo šie tėvynainiai:
Vincas Ambrozevičius \$10.00
Vl. Leščinskas 1.00
Pranė Leščinskienė 1.00
Paulina Glemžytė 1.00
M. Stanulis 1.00
M. Truska 1.00
P. Lukšis 1.00
O. Steponaitis 1.00
V. Pranys 2.00
V. K. Puodžiūnas 1.00
P. Kralikauskas 1.00
P. Faltanaitis 1.00
P. Adomaitis 1.00
J. Sipaitis 1.00
N. N. .25

Už organą užsimokėjo

šie nariai:
V. Pranys 2.00
A. Zdanis .75
N. Brazaitis 2.00
P. Faltanaitis 1.00
Taigi šiūm tarpū mūsų kolonija su aukomis ir narių mokesčiais viso prisideda su \$30.00. Su didžiausia auka prisidėjo p. Vincas Ambrazevičius.

Mes dar vėliaus parodysime savo galybę del tautinių darbų. — Kitoms kolonijoms neduosim apsilieisti!

žemaitis.

TAMAQUA, PENNA.

Sandariečiai renka aukas Lietuvos laisvei.

Naujoji Sandaros kuopa, kurios rankos buvo surištos epidemijos metu, iš naujo ėmė dirbti.

Pirmame susirinkime, tuoj po ligos, padaryta keletas svarbių nutarimų. Išrinkta tapo komitėta iš trijų žmonių, rinkimui aukų del "Kalėdų Eglaitės". Į komisiją įėjo Jonas Andrijauskas, Jonas Kemzura ir Petras Buška. Šitie pagelbininkais tame darbe pasiskyrė dar trys asmenys: Ant. Černauskas, Ant. Venskuną ir Andrių Gurauską. Tapo padaryta plenai, išskirstyti distriktai ir pradėta aukų rinkliava.

Į vietines angliakasių unijos skyrių nuejo p. J. Kemzura, kur perstačius reikalingumą aukavimo Lietuvos Nepri gulmybės reikalams, Unijos Skyriais pasykrė \$50.00 tam tikslui. Bravo, žmonės supranta tautos reikalus!

Aukų rinkimas eina sparčiai Jau galima sakyti surinkta į

\$150.00 šitoj mažoj lietuvių kolonijoj. Rinkimą pabaigus atskaitos bus paduotos į laikraštį. Kuopa pagedavo, kad J. Andrijauskas būtų vietinės kuopos korespondentu ir vietos žmonių judėjimą aprašintų lietuviškuose ir vietiniame angliškame laikraštyje.

Šitam visam Sandaros darbui moraliską paramą pridėjo vietinė S. L. A. kuopa.

Mirė 3 lietuviai.

Epidemija tapo pakirsta vietinės Sandaros kuopos trys nariai: Kazys Andrijauskas, St. Karbauskas ir Dom. Rinkevičius. Tai trys pažangūs lietuviai - sandariečiai apleido mūsų eiles.

Lai ramiai ilsis šaltoj žemėlėj.
J. Andrijauskas.

Visoki Laiškai.

Gerbiamoji "Sandaros"

Redakcija: —

Pagal išgalę remiu Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros organą "Sandarą", nes tai yra vienas iš rimčiausių Amerikos lietuvių laikraščių.

Meldžiu priimti mano auką \$5.00 prakilnių Sandaros darbų parėmimui ir metinę prenumaratą \$2.00. Noriu kad "Sandara" mane visuomet lankytų.

Su pagarba,

A. Aidukonis,

Waterbury, Conn.

P. S. \$7.00 priimta, ačiu. Red.

LAISKAS IŠ PARYZIAUS.

Čia prisiunčiu Amerikos lietuviams aprašymą mūsų paryziečių politiško gyvenimo apsi-reiškimų spalio mėnesyje, 1918 m. Kaip tik parašiau šį straipsniuką ir užadresavau "Sandarai" — 11 d. lapkričio, Paryžiaus laikraščiuose pamačiau linksma žinią, kad jau karė pasibaigė. Plačiau apie tai parašysiu vėliau.

Iki šiam mėnesiui įvairių spalvų dienraščiai rodos daugiau kito ko nemokėdvo parašyti, kaip tik Bolševikų gerus ir blogus darbus, ir pagarsėjusią Brest-Litovsko "taiką". Ir į ketletą dienų taip pamiršo, ir taip tyli, kad nei jokių žinių nebegalima rasti apie rusų valstybę.

Kame priežastis, sunku čia apsaakyti. Už tai yra daug žinių ir įvairių atsišaukimų kas link baigimo "nesmertelnos" karės. Visi savotiškai aprašo savas nuomones, ir visi negali sueiti į santarvę. Bet šiaip visi vienu balsu garbingo Wilsono pavardę skambina; paskiau seka Hindenburg, Ludendorfo, Viliaus II, generolo Foch'o, ir visa eilė mažesnių ministerių, generolų, šnipų, molevotais veidais moterų... viską užbaigia bankais. Kame Vokietija įieško taikinimos su taktininkais, ir visus savo pasiulinimus adresuoją prezidentui Wilsonui. Taip-gi nemenkai Bulgarių dalykai buvo aprašyti.

Taip atrodo politika Paryžiuje. Spalio mėnesyje ji apsimainė į kitokias spalvas, ir čia aš svarbesnes surašysiu. Pirmučiausia taktininkų smarkus užpuolimai vakariniame fronte ant visos pasaulio priešų — vokiečių, kame žieminių francuzų žymiausias miestas Lilas (Lille) tapo atimtas iš vokiečių. Del to tai linksmybė padebesiais ėmė skrajoti... Nekurie dienraščiai ("Matin", "France Libre") net didžiausius žemlapius pripilino prie savo sienų — parodant ant kiek toli išvyti vokiečiai iš francuzų žemės. Valdžia nepasiliko užpakalyje, vėl pasirodė su savo paroda karinių gink-

ly, atimty iš vokiečių... Rodė pas Parlamentą ir Paryžiaus miesto namus. Kur galima apžiūrėti ir padalinti į įvairių amžių nuotrupas. Kame kiti visai maži ir milžiniškai dideli. Stuoobriai kitų taip ilgi, kaip kad Lietuvos ukininkų melnyčių sparnai. Taiposgi orlaivių, orinių paukščių, geležinių kepurų, geležinių ratų, ir kitokių smulkmenų, kur milijonai žmonių lankos apžiūrėti. Čia ir įvairūs papuošalai: įvairių valstijų vėliavos, žolynai, vainikai, gerbai, bokštai, ir t. t. Kame vėl tą pačią dieną, 20 spalio, liko atidaryta nauja valstybinė karės išsiliosavimo paskola. Ji jau porą savaičių pirmiau buvo pradėta garsinti įvairiais ir įvairių pagražinančių spalvų ir paveikslų apskelbimais, su kuriais nulipino visas Paryžiaus tvoras, senas namų sienas ir didelių bankų, kaip Societé Generale, Credit Lyonnais, Camp-toir National, Credit Industriel, taip mažesnių ir net privačių bankininkų. Kas rišasi su gražybe apskelbimų, jeigu juos visus apvertinti, tai užmintų per daug vietos, ir visai nepriduotų niekam jokios naudos, kas jų nemato ir neturi progos prisizūrėti į panašios rūšies dailės tvarinius... Bet abelnai, pirmą vietą užima Valstybinio Banko — Banque de France apskelbimai, kurie daug kuomi skiriasi nuo kitų.

Su karinių ginklų paroda atsibuvo ir gyvų kareivių ir jaunomenės žaislių paroda. Ten keletas dešimčių tukstančių pėsčių, raitų ir važiuotų, su šautuvais, kardais, durtuvais, vėliavomis perėjo visą Paryžių nuo tilto Aleksandro III iki Paryžiaus miesto Namui. Kur dalyvavo visų taktininkų kareiviai, jų tarpe ir vokiečiai su vengrais po vardais Lotaringiečių, Lenkų, Čechų, Slovakų ir kitų.

Nemenkai spalio mėnesis atsižymi da tuomi, kad netik Paryžiuje baisiai siaučia liga — "grippe", bet ji yra visoje Francijoje ir visame pasaulyje, ir be milaširdingumo kerta jaunus gyvantis. Viename tik Paryžiuje nuo paminėtos ligos miršta į savaitę apie 1.300 žmonių. Gi kiti varo garbingą biznį iš nelaimingųjų ašarų: visokius pa garbų vainikus nebespėja net bepridirbti, ir vaistininkai į valandą laiko šimtinės susikrauna...

Dar kas svarbų Paryžiuje ir suvisai juokinga, — tai, kad nebegalima gauti degtukų. Kaip kiti visi daiktai su valdžios nustatyta kaina pražuvo, taip ir šie vargšai degtukai, kuriuos paroduodavo po 15 santinų už 50 degtukų skrinutę, ir vertelgininkai nedaug kuo pasipelnėdavo iš jų. Už tai slaptai su paaukštintomis kainomis nieko netruksta, — kas tik turi pinigų ir kas nenori stovėti prie krautuvių eilėse įvairių gaivalų, kad gauti svarbūlių po 25 santinus, tai tie visko turi.

Aš gyvenui, kaip visuomet, ant paskutinį aukštų, kame galima skaityti lašai lietaus, kuomet jie atsimuša į mano buto stogą. Biskutį apmainiau vidurinį buto stovį: lubas apkaliau lietuviškų laikraščių numeriais — "Sandaros" ir "Tėvynės", nes tik tuos du tegavau iki spalio mėnesiui.

A. Bartaševičius.

LAISKAS IŠ FRANCIJOS.

Pastaba. Šį laišką rašo Bostono lietuvis D. Antanavičius komp. M. Petrauskui, lapkričio 10 d. 1918 m., t. y. viena diena prieš taikos paskelbimą. — Red.

Gerbiamas Mokytojai: — Šiandien po pietų atėjau į "Red Cross" buildingą ir išgirdau skambinant pianą. Atsimi-

niau ir aš savo praeitus laikus, kuomet nedėliomis po pietų atsisėdęs skambindavau. Jau matyt artinasi vėl tie laikai, linksmos dienos, kokias perlaidau lankydamasis pas tamstą, tai buvo linksmiausias laikas mano gyvenime, nors ir daug darbo turėjau. Būsiu laimingas, kuomet vėl susilauksiu tų laikų. Ir laikiu, oi kaip laikiu, kada galėsiu pas Tamstą lankytis. Ir jei turėsiu laimę, tai mokėsiu, kaip tą savo laimę apkainuoti, nes šis atskirimas mane daug pamokino.

Laukiu utarninko, kokią naujieną praneš laikraščiai, — jei taiką įvykdins — praneš linksma naujieną, — tai skaitysiu ne nedėlias bet dienas, kada sugrįžsiu į laimingą šalį Ameriką. Bet ar šiaip ar taip, vis-gi tikiuosi sugrįžti.

Mano viena žaizda jau visai užgijo, tai dar dvi yra, bet ir tos už kelių savaičių užgis.

Dabar turiu gerą gyvenimą; kaip kariuomenėj tai geresnio nenoriu. Ir jei iš ligonbučio išėjus greit važiuosiu į Ameriką, tai parvažiuosiu buinesnis negu išvažiauvau.

Susirašau su kaikuriais kareiviais ir tamstai gerai žinomu Pranu Tiškinu; jis rašo, kad jam sekasi labai gerai. (Pranas Tiškinas arba Pakuršietis, yra artimas "Sandaros" bendradarbis. Tuli jo raštai greitu laiku tilps "Sandaroje" Red.).

Daug yra tokių kareivių, kurie visą vasarą Francijoje buna, ir da nepradėjo kariauti, tai aš iš jų juokiuosi ir sakau: "Ką, ar jūs čia atvažiauvot uogauti, kad nekariaujot, ir karei pasibaigus kuo jūs pasirodysite pargrįžę į Ameriką".

Veliju viso lėbo ir pasiiekiu, Su tikra pagarba

D. Antanavičius.

ATSIŠAUKIMAS į visis Lietuvius.

LIETUVIAI.

Atėjo kritiškiausias laikas mūsų kovos už Lietuvos nepriklausomybę. Kova ginklais užsibaigė, dabar eina, eis kova kuo didžiausios agitacijos, ir derybų. Kulų ir amunicijų jau gal nebereikia, bet reikia pinigų. Pinigų lietuviams reikia ne tukstančiais, tik šimtais tukstančių.

Viena iš svarbiausių mūsų užduočių yra prigulėti prie demokratinės Vidurinės Europos Tautų Sąjungos, kurioje, išviesu su kitomis kaimyniškomis tautomis, giname Lietuvos nepri gulmybės reikalus, kaip čia Amerikoje, taip ir Europoje. Ši Sąjunga turi į trumpą laiką surinkti pus-trečio milijono dolerių. Lietuviams pripuola į ją įmokėti (7% visos sumos) suviršum \$100,000. Gerbiamieji: visos kitos tautos interesuojasi, rūpinasi, renka pašalpą tai organizacijai, kurioje deda daug vilties savo ateičiai; mes, lietuviai, jei širdingai nepri gulmybės geidžiame (o kad visi geidžiame, nėra mažiausios abejonės), turime širdingai ją remti. Mums pripuolančią dalį turime pilnai surinkti.

Anot business-managerio tos sąjungos, p. Norton, prie sudėjimo šios pripuolančios mums įmokės sumos privalo prisidėti visos didesnės ir mažesnės mūsų organizacijos, draugijos ir pavieniai žmonės. Kas tikite į būsimąją Lietuvą, kiekvienas neatidėliotinai ir sąžiniškai prisidėkite prie surinkimo minėtosios reikalaujamosios sumos.

Toliau, prasidedant taikai ir taikos darbams, mūsų pačių išlaidos sparčiai didinasi. Reikia steigti naujas atstovybes Paryžiuje ir Londone. Reikia daugiau agituoti ir aiškinti žmonėms spaudoj savo skriaudas ir

vargus, ir mūsų skirtingus interesus nuo kaimynių tautų, nes mus, kaip atskirą tautą, mažai kas pažįsta.

Prie Taikos Konferencijos lietuviai rengs savo misiją. Ta misija turės susidėti mažiausia iš kokios dešimties žmonių, jei nedaugiau. Reikės steigti ir už laikyti biurą, reikės nuolat susinešti su Lietuva ir su Amerika. Taikos konferencijos išlaidos, apskaityta, apsieisų mažiau 2,000,000 frankų (apie keturi šimtai tukstančių dolerių).

Yra ir nuolat bus visokių nepermatomų išlaidų.

Lietuvos gyventojai nors yra nualinti ir gyvena varge, bet matydami prieš save šviesesnę ateitį, kaip girdime, deda paskutines pastangas ir renka pinigus laisvei.

Mes, Amerikiečiai, privalome prisidėti savo dalenka. Sulygo, kaip augščiau išdėjome, mums pripuola, ir tai greitu laiku, surinkti apie pusę milijono dolerių.

Pinigus rinksime, duosime ne kam kitam, tik sau patiems; sunaudosime išgavimui mūsų laisvės. Tai geriausias "investinimas", kokį galime padaryti. Jei išlošime, tai išlošime tėvynę ir žemę, ir grias ir geležinkelius, ir mokyklas, ir kas svarbiausia, laisvę, kuri leis mums patiems tvarkyti sulgy mūsų gerovės. Jei pralošime, vėl svetimi užims mūsų turtus ir vėl laikys mus paverge, kaip laikė. Ne dešimtukai, kvoteriais, reikia aukoti dešimtis dolerių, ir nuolat tą daryti. Reikia aukoti visiems be išėmimo. Niekšas bus tas, kurs ir šiame momente tautos kriziso, jei jau pats neprisideda, da ardytų tautos darbą. Lietuviai, baikų nēr: mūsų reikalai labai neaiškiai stovi. Nuo šio momento priguli mūsų ateitis. Todėl nesątaiką ir varžymus tarp savės meskim šalin, nes tas veda prie mūsų vergijos.

Rinkimu pinigų užsiima Fondai. Reikia plėsti jų veikimą, reikia kalbinti naujus narius: kiekvienas lietuvis, kuris stoji už Lietuvos Valstybę, privalo prigulėti prie vieno ar kito fondo. Kur nepriguli, tas yra išsižadėjęs savo vardo, savo tautos laisvės.

Surinktus pinigus siųskite fondams, arba draugijoms. Tverti vieną fondą gal bus jau pavėlu. Todėl nepeikite, kuriam fondui pinigūs siųsite, jie pasieks savo tikslą. Laisvei surinkti pinigai, ar vieno ar kito fondo, eis išgavimui abelnos mums visiems reikalingos nepri gulmybės.

Iš prisiųstų mums laiškų ir iš laikraščių girdima, kad yra kolonijų, kurios turi jau nuo seniau surinktų pinigų ir žada daugiau rinkti, bet nē į vieną, nē į kitą fondą nenori siųsti. Pastarame Pildomojo Komiteto susirinkime tapo nutarta, kad tokie pinigai gali buti siunčiami virš-minėtam Komitetui Prezidijumo vardu. Todėl kas nenori siųsti nē į vieną fondą, nē į kitą fondą, gali tiesiog siųsti sekančiu adresu:

EXECUTIVE COMMITTEE
Lithuanian National Council,
703—15-th st., N. W.,
Washington, D. C.
Prezidentas T. Naruševičius.
Sekretorius Kun. J. Žilius.

Lenkų Godumas.

LENKŲ PASIKESINIMAS
ANT LIETUVOS NEPRI-
GULMYBĖS.

"Telegram Codzienny" iš lapkričio 24 d., 1918, savo editoriale paduoda sekančius "faktus" apie Lietuvą. Vilniaus gubernija susidedanti beveik vien iš lenkiškai kalbančių žmonių, nes beveik 90% visų gyventojų

kalba lenkiškai, o likusieji 10% arba lietuviškai arba vartoja baltgudžių kalbą. Gardino guberijoje apie 70% visų gyventojų kalba lenkiškai. Apie Kauno guberniją nei neužsimena. Juk užtenka...

Iš to galima išvesti tikrai vieną dalyką: kad lietuviams, anot lenkų, tepriklauso tikrai viena Kauno gubernija. Taip tai lenkai apkarpė Lietuvos rubežius.

Tačiaus, nepaisant ant lietuvių skaičiaus mažumo, redaktorius "T. C." dar neužgančindas ir nusiskundžia ant lietuvių tironiško sulgy lenkų, ypač vokiečiams Lietuvą valdant: gir di, lietuviai šovnistai, kad dar labiau lenkus prispausti pasišaukė talkon savo valdytojus vokiečius, kurie nepasigailėjo žiauriausių įrankių lenkų prisilėgimui Lietuvoje. "W duzym stopniu pomagają do ostatniej chwili w tej sprawie szowinnisci litewscy, ktorzy szukajęs opieki u niemcow przeciw Polakom niefortunną walkę podjęli." Tačiaus editorialas užsibaigia, lietuvius bebarant, gana rimtai ir pilnas viltes: girdi, persekiojime lenkų Lietuvyje vokiečiai sukėlė lenkų patriotiškus jausmus.

Juo labiau, turbūt todėl, kad skaitlius kalbančių lenkiškai pastaruoju laiku fenomenaliai pakilo — Vilniaus gubernijoje iki 90%, o Gardino iki 70%!

Kad geriau lenkus "konowcus" (K. O. N. — Komitet Obrony Narodowej), kurių organu yra "Telegram Codzienny", ir jųjų pašapas suprasti paduodu čia dar vieną vaizdelį. "Telegram Codzienny" iš Lapkričio 25-tos, b. m. turinį Memorialo įteikto "Salies Apgynimo Komiteto" arba K. O. N. Valstijos Departamento Sekretoriui, p. Lansing, Memorialas, po kuriuo pasirašo žymesnieji K. O. N. veikėjai, išaiškina Suvenytų Valstijų valdžiai prasmę paskalų apie žydų skerdynes Lenkijoje. Komitetas tyrtina, kad žydų skerdynės esą svetimos Lenkijoje. Bolševizmo Lenkijoje, užtvirtinama, taipgi nebusia. Tačiaus, išaiškindami paskalas apie žydų skerdynes "konowcai" da-leidžia, kad riaušės prieš išnaudotojus ir pasipelnytojus tarpe kurių, girdi, beabejonės randasi ir žydu, galėję atsitikti, bet minia juos užpuolė ne delto, kad jie žydai, bet del to, kad jie žmones išnaudoja.

Kaip matome, lenkai turi pilnas saujas ko-nors tokio kita-taučių akims apdumti.

— K. iš M.

NAUJOS KNYGOS.

Mums atsūsta paminėti šios knygos:

Velnio Bažnyčia, St. Przyby-szewskio parašyta, švenčioniškio versta. Tai 128 pusl. kny-gutė, kurioje nurodoma, kaip dvasiškią kovoją prieš žmonių susipratimą, nuoduodama, buk ji juos šviečia. Paduodama daug faktų iš bažnyčios galvų pasileidimo visuose šimtmečiuose, kalbama apie dvasininkų kovą už vadovavimą ir darodoma, kad dvasiškiiai daug labiau brangina aukšą ir sidabrą negu savo pavaldinių dušias. Šią knygą išleido "Laisvės" B-vė, 455 Grand st., Brooklyn, N. Y. Kaina 50 c.

Darbininkė - Motina A. Kol-lontai parašyta, švenčioniškio versta, "Laisvės" išleista, —kaina 20 c. Per neapsižūrėjimą, kąd ją išvertė švenčioniškis, ją išvertė ir K. Norkus - Narkevičius. Ta brošiura baigia eiti per "Sanarą". Skaitytojai patys jos naudą mato, kaip vaizdžiai nušviečiama nelygybė moterų gyvenimo.

Istorija Socializmo Suv. Valstijose, Morris Hilquit parašyta, L. Pruseikos versta. Tai yra LD. LD. 4-tasai leidinys, 460 puslapių knyga, "Laisvėje" spausdinta.

A. Kollontaj.

Darbininkė-Motina

Vertė K. Norkus - Narkevičius.

(Užbaiga*)

Bet kuris darbininkų šeimos kudiķis turi visa tai, ką mės čia išskaitliavome?

Todėl mirtis beakė ir yra susivijus sau stiprų lizdą darbininkų namuose — darbininkų šeimos, nes čia, iš priežasties biednumo, viešpatauja susikimšimas ir drėgnumas, čia saulės spinduliai niekad neįsiveržia; kur susikimšimas, ten paprastai ir purvai — nešvarumas ir moteris darbininkė negali atlikti savo švenčiausią motinišką pareigą — tinkamai apžiūrėti kudiķį. Mokslas pripažino, kad didžiausias kudiķių priešas — tai dirbtinis maistas, t. y., nemaitinimas kudiķio krutimis.

Penkis sykius daugiau miršta tų kudiķių, kurie maitinami karvių pienu, negu tų, kurie maitinami krutų pienu, Jeigu kudiķių nemaitinti karvės pienu, bet duoti įvairių maistą, tuomet miršta penkiolika sykių daugiau, negu maitinamų karvės pienu.

Ir kaip dabar motina, dirbdama fabrikoj, toli nuo savo namų, gali krutimis maitinti kudiķį?

Dar labai gerai, kad darbininkė—motina turi pinigų nupirkti karvės pieno. Bet tankiai ir to nėra. Pagalios ir koki pieną pardavėjai pristato dėl darbininkų motinų? Kreidą vandeniui pramiestą...

Delei to iš šimto numirusių kudiķių, 60 miršta nuo vidurių ligų!

O kiek kudiķių žusta nuo kitos priežasties: "netinkamumo gyvenimui", kaip daktarai sako. Taigi priežastis paeina: arba motina reikalingo laiko neišnešioja savo viduriuose, bedirbdama sunkų darbą anksčiau pagimdė, arba viduriuose kudiķį sužeidė, užnuodijo įvairiais dirbtuvės garais...

Ar gali moteris—motina darbininkų klesos užsilaukyti taip, kaip privalo užsilaukyti neščia moteris? Argi ji gali išpildyti motinystės pareigas?

Dirbtuvės darbas ir motinystė.

Buvo laikai ir dar netaip senai, musų bobutės dar atsimeina, kuomet moteris žinojo tik namų darbą: gospadorystę, amata tik savo namuose.

Ir tuomet beturčių klesos moteris nesėdėjo rankas susidėjusios, sunkus jų buvo ir naminis darbas: skalbti, siuti, gaminti maistą, austi, baltinti audeklus, darže ir lauke dirbti. Bet tas darbas motinos neatstumdavo nuo lopšio, motina nebuvo nuo savo kudiķio atskirta stora fabriko siena... Pirmiau, kad ir biedniausia buvo motina, dargi elgėta, vienok ji visuomet galėjo ant savo rankų kudiķį užmigdyti.

Bet laikai persimainė.

Išaugo fabriko, tapo pabudavota daugybė įvairių dirbtuvių. Nedateklūs ir skurdas moterį iš namų varė į dirbtuvę ir pastaroji sugriebė ją į savo geležinius nagus. Ir štai, kada moteris įeina į fabriką ir durys užsidaro, ji priversta pasakyti: "Dabar jau sudiev motinyste!" Ir ką dirbtuvės dabar nepadaro iš buvusios ir dar busiančios motinos? Moteris — motina, dirbdama fabrikoj arba dirbtuvėj visokiais budais gadiną savo sveikatą! Jeigu moteris diena į dieną siuva ant mašinos, — ji gauna didelius matkos skausmus. Jeigu ji eina audimo arba verpimo dirbtuvėn, gumo, purpuro išdirbystės, degtukų ir chemikos fabriko, — visokie kenksmingi garai, dasilytėjimai prie įvairių nuodų, netik ją pačią užnuodija, bet ir jos vaisių. Jeigu moteris dirba palei švina arba rtutį (gyvąjį sidabrą), ji tampa bevaise arba visuomet negyvas gimdo; jeigu ji kvėpuoja nikotinu papirosų ir tabako dirbtuvėse, — užnuodija savo kudiķį ne tik viduriuose, bet ir užgimusį, kuomet jau krutimis maitina... Ji sužeidžia savo kudiķį jau tuomet, kuomet neščia budama dirbtuvėj kilnoja sunkius daiktus, išstovėdama dvyliką valandų prie

*) Motiną-darbininkę išvertė ir švenčiōniškis. Žiūrėkite "Naujos Knygos" Red.

lašmos arba, budama tarname, bepaliovo, akštindama laiptais žemyn ir augšty.

Nėra dabar tokių darbų, kurių nedarytų nusamdytos moteris; nėra tokios išdirbystės, kur negalima būtų rasti neščių ir žindamų moterų..

Dirbtuvės darbas prie tokių aplinkybių, kokiose dabar randasi moteris, yra grabas motinystei.

Kame išėjimas?

Ar verta moteriai — darbininkei leisti pasaulin kudiķius, kuomet jie gimsta liguistais, pilną laiką neišnešiotais ir jeigu jie paskui miršta, kaip musės? Ar verta moterei — darbininkei kentėti visas motinystės kančias, jeigu jai prisieina savo kudiķį nuo pat jo pasirodymo ant pasaulio paklikti be jokios priežiūros — "dievo valiai"? Jeigu moteris darbininkė negali atlikti savo miniškų pareigų: išauklėti kudiķį taip kaip nori, viskuo jį aprupini, padaryti žmogumi, tai ar verta leisti ant pasaulio?

Ar negeriau būtų visiškai atsisakyti nuo motinystės?

Dauguma moterų darbininkų pradeda apsisaugoti nuo neštumo, užsiveisinimo.

Bet ar tos priemonės, kurias dabar pradeda moteris — darbininkė vartoti, jau yra išėjimas iš to padėjimo?

Nejaugi moteris darbininkė privalo išsižadėti ir tos paskutinės linksmybės — motinystės?

Nejaugi tik delto, kad gyvenimas ir taip nuskriaudė, kad biednumas neduoda ramybės, kad dirbtuvė iščiulpa visas jėgas, — moteris darbininkė privalo išsižadėti motinystės teisių, visą tą motinystės laimę užleisti Marytėms — ponioms?

Apleisti tą laimę, tą džiaugsmą be musio?... Apleisti tą, nepasistengus sustiprinti savo pozicijos, nepasistengus užkariauti tų teisių, kuriomis gamta apdovanojo kiekvieną gyvulėlį?

Argi jau nėra kitokio išėjimo?

Suprantama, kad yra!

Tik dar ne kiekviena moteris—darbininkė tą išėjimą žino.

Kaip tas gali būti?

Persistatykime sau draugiją, valstybę, kur jau nėra Maryčių—ponių ir nėra Maryčių—skalbėjų. Nėra dykaduonių, bet nėra ir samdytų darbininkų. Visi žmonės vienodai dirba ir už tai draugija arba valstybė apie juos rupinasi, palengvina jų gyvenimą.

Lyginai taip, kaip kad dabar Marytės —ponios giminės rupinasi apie ją, taip lyginai draugija arba valstybė ateityje turės rūpintis silpnesniais: moterų ir kudiķių reikalais.

Kada Marytė, — ne ponis ir ne darbininkė, bet paprasta pilietė, — taps neščia, tuomet jai nereikės rūpintis tuo klausimu, kas vėliaus bus su ja ir jos kudiķiui.

Draugija — didelė, galinga šeima, apie viską pasirūpins.

Marytė galės naudotis prieglaudos namu, apaugusiu medžiais, kvietkomis, tokiu namu, kur bus įtaisyta taip, kad ramiai, linksmai ir sveikai galėtų praleisti laiką kiekviena neščia, kiekviena gimdanti ir kiekviena krutimis maitinanti. Šioj draugijoj gydytojai rūpinsis ne vien tik tuo, kaip geriau motinos ir kudiķio sveikatą užlaikyti, bet ir tuo, kaip palengvinti skausmus laike gimdymo.

Mokslas žengia pirmyn, jis ir čia neapsistos ant vietos. Kuomet kudiķis sustiprės, — motina galės vėl grįžti prie kasdieninio savo užsiėmimo, ji vėl pradės pildyti dalį savo darbo dėl naudos didelės šeimynos — visuomenės.

Bet delei kudiķio jai nereikės kankintis. Draugija ir čia pasiskubins ateiti į pagalbą; kudiķių sode, kudiķių kolonijoj, vystyklų namuose ir mokyklose kudiķiai bus prižiūrimi patyrusių auklių. Kuomet tik motina panorės, — visuomet kudiķiai bus su ja. Jeigu ji neturi laiko, — apie kudiķį nereikės rūpintis, nes žinos, kad jis po gera priežiūra randasi..

Tuomet išnyks ir motinystės kryžius.

Kiekviena moteris susilauks tą linksnumą, kurį motinystės laimė, kokią dabar auodojasi tik ponios — Marytės.

Bet ar čia nepasaka apie tokia draugiją? Ar gali tokia draugija gyvuoti?

Mokslas žmonių gospadorystės, draugijos istorijos ir valstybės parodo, kad tokia draugija turi būti ir ji bus, nepaisant to, kad ir priešinsis tam turtuoliai — varponiai, fabrikantai ir visokie kapitalistai, — "pasaka" turės pavirsti tikrenybe.

Už šią tikrenybę jau ir dabar viso pasaulio darbininkų klesą veda smarkią kovą Nors ir toli tas laikas, kuomet visuo menė taps viena didelė ir galinga šeima nors ir daug reikės kovoti ir paguldyti aukų, vienok niekas negali užginčyti, kad tokis laikas neįvyks, nes ir dabar tulų šalių darbininkai jau iškovojo daug įvairių pagerinimų.

Darbininkai ir darbininkės visokiais budais stengiasi palengvinti ir motinos — darbininkės kryžius.

Ką gal įstatymai padaryti?

Pirmiausiai, ką gali įstatymai padaryti ir ką visų šalių darbininkai ir darbininkės reikalauja, — tai kad būtų motina — darbininkė paimta globon.

Jei beturtė, neaprupinimas varo moterį į dirbtuvę siulyti darbdaviui savo jėgą ir jeigu kaset moterų darbininkų, parduodančių savo jėgą, skaitlius vis didinasi, tuomet reikalinga nors taip padaryti, kad tas darbas netaptų motinystės kapiniais.

Įstatymai turi išikišti į tą dalyką, įstatymai gali pagelbėti moterei sutaisyti motinystę ir darbą, kad pastarasis netaptų kapu.

Viso pasaulio susipratę darbininkai ir darbininkės reikalauja, kad būtų uždraustas del moterų ir paaugusių kudiķių naktinis darbas.

Reikalaujama aštuonių valandų darbo dienos ir visose išdirbystėse, kur tik yra samdomi darbininkai ir darbininkės, reikalaujama, kad būtų uždrausta samdyti prieš darbo nesulaukusius 16 metų amžiaus; šešiolikos metų amžiaus turi dirbti tik puse dienos. Šie reikalavimai yra ypatingai svarbūs del busiančių motinų: nuo 16 iki 18 metų mergaitės formuluojasi į moterų kūną, — stiprėja ir vystosi, kaip moteris, Jeigu šiame tarpe pristatyti ją prie sunkių darbų, tuomet visam amžiui tampa sugadinta, negali būti sveika motina.

Įstatymai privalo aštriai saugoti, kad darbo sąlygos ir visos dirbtuvės aplinkybės nekenktų moterų sveikatai: kenksmingi išdirbimo prekių budai privalo but pakeisti nekenksmingais arba ir visiškai uždraudžiami, — sunkius darbus (nešiojimą sunkių daiktų, dirbimą prie mašinų, kurias reikia kojomis sukli ir tt.) privalo atlikti mašinos; dirbtuvės privalo but užlaikomos švariai, kad jose nebutų didelių karščių arba didelių šalčių, turi but įtaisytos vietos nusiprausti, valgyklos ir tt. Visa tai galima lengvai gyveniman įvykdinti, tik, suprantama, darbdaviai tuomi nesirūpina, jie nori kodaugusia pelno turėti. Mat, visi pagerinimai, visa tai, kas apsaugoja darbininkų sveikatą — yra brangu, o darbininkų gyvastis kapitalistams labai pigi..

Labai svarbu ir tas, kad visose dirbtuvėse, kur tik galima, įstatymai priverstų darbdavius, kad moteris sėdintios dirbtų. Už prasižengimus įstatymai privalo uždėti ant darbdavių smarkias bausmes.

Kad darbdaviai pildytų įstatymus, reikia pavesti prižiūrėti ne vien dirbtuvių inspektoriams, bet ir darbininkų išrinktiems atstovams.

Apsaugojimas motinystės.

Apart to visko, įstatymai privalo apsaugoti ir motiną.

Dabar pas mus pagal rusų įstatymą: 126 straipsnis įstatymų apie pramonę, — darbininkė, dirbanti didesnėse dirbtuvėse, laike gimdymo privalo but paliuosuota nuo darbo ant keturių savaičių.

Suprantama, kad tokio trumpo laiko neužtenka.

Vokietijoj, Francijoj ir Šveicarijoj moteris turi teisę pasiliuosuoti nuo darbo prieš gimdymą ant 4 savaičių ir po gimdymui ant 4 savaičių, nenustodama savo seno darbo.

Bet ir to dar neužtenka.

Darbininkų partija, reikalauja, kad kiekviena neščia moteris turėtų teisę apleisti dirbtuvę aštuonias savaites prieš gimdymą ir aštuonias savaites po gimdymui, — vadinasi, kad gautų poilsio šešioliką savaičių ir paskui vėl galėtų savo pirmą vietą užimti.

Apart to, įstatymai privalo suteikti teisę, kad kiekviena moteris, maitinanti savo krutimis kudiķį, turėtų teisę prasišalinti iš dirbtuvės keliatą sykių į dieną, kad pavalgidinti kudiķį. Tokie įstatymai jau yra išleisti Italijoj ir Ispanijoj.

Įstatymai turi priversti, kad prie kiekvienos dirbtuvės būtų pastatytas švarus ir šiltas namas, kuriame motinos galėtų pavalgidinti savo kudiķius.

Motinų apdrauda.

Vienok neužtenka to, kad įstatymai apsaugos motiną—darbininkę, uždraus jai dirbti prieš gimdysiant ir po gimdymui. Reikalinga, kad draugija, valstybė aprūpintų moterį tuomet, kuomet ji nedirbs.

Nėra ką sakyti, geras būtų "poilsis", jeigu įstatymai uždraustų moterei dirbti dirbtuvėj aštuonias savaites prieš gimdymą ir aštuonias savaites po gimdymui. Bet kas ją per tą laiką maitins? Vadinasi, įstatymai priverstų moterį badu mirti.

Greta apsaugos moterų — motinų nuo darbo, turėtų būti įvesta apsauga ir nuo bado mirties — valstybė turėtų aprūpinti moteris materialiai.

Toks aprūpinimas arba apdrauda motinų jau dabar įvesta keturiolikoje šalių: Vokietijoj, Austrijoj, Vengrijoj, Liuksemburge, Anglijoj, Italijoj, Francijoj, Australijoj, Norvegijoj, Serbijoj, Rumunijoj, Bosnijoj-Hercogovinoj ir Rusijoj.

Vienuolikoje šalių darbininkės apdraudžiamos ir jos privalo mokėti kas savaitę į apdraudos kasas tam tikrą sumą pinigų. Kada ji negali dirbti, tuomet iš apdraudos kasos gauna piniginę pagalbą. Ta pagalba išduodama kiekvienoj šalyj skirtingai, bet niekur neduoda daugiau savaitinio uždarbio; taipgi apdraudos kasos suteikia daktarišką ir akušerės pagalbą.

Italijoj moteris darbininkės apdraudžiamos į tam tikras motinų kasas, į kurias moka dalį darbininkė, dalį darbdavys ir dalį valstybė. Vienok ir čia apdraudos našta privalo vilkti pati darbininkė. Francijoj ir Australijoj darbininkė į apdraudos kasą nieko nemoka. Šiose šalyse kiekviena beturtė motina, — ar ji vedus, ar mergina tapus motina, — gauna iš valstybės pašelpą sekančiai: Francijoj per aštuonias savaites moka nuo 20 iki 50 kapeikų į dieną, kartais ir daugiau; apart to, valdžia suteikia daktarą ir akušerę; Australijoj gi ant viso laiko išduoda 50 rublių pašelpos. Francijoj dar įvesta ir tas, kad ateitį į namus moteris ir padirbtų visą namų darbą. Paprastai tą atlieka kaiminkos—draugės, kurios valdiškoj mokykloj trumpai pasimokina, kaip reikia apsieiti su ligone ir naujai užgimusiu kudiķiu. Pakol ligonė guli lovoj, kaiminka kasdien ateina, aptriusia namus, pagamina valgyti, apžiūri kudiķį ir už tai gauna mokestį iš apdraudos kasos.

Francijoj, Šveicarijoj, Vokietijoj ir Rumunijoj motinos, krutimis maitinančios kudiķius, iš apdraudos kasų gauna pašelpą.

Tokiū budu pirmi žingsniai aprūpinti mui motinų jau padaryti.

Ko darbininkai reikalauja?

Nors tulose valstijose ir suteikiama motinoms pašelpa, vienok to negali užtekti. Darbininkai reikalauja, kad visa motinystės našta būtų nuimta nuo silpnos moteris pečių ir perduota visuomenei, kad valstybė (Seka ant pusl. 7-to).

"SANDARA"

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros organas.
Metams kainuoja (Amerikoje) \$2.00
" (Užsieniuose) \$2.50
Pavienis numeris 4c.
Agentams duodama už platinimą rabatas.

"THE LEAGUE"

The organ of the Lithuanian National League of America.
Yearly Subscription:

In the United States \$2.00
Six months \$1.00
To Foreign Countries \$2.50
Kreipiantės rašykite:

"Sandara"

466 W. Broadway, So. Boston, Mass.

Atsiunčiamieji Redakcijai rankraščiai turi būti su autoriaus parašu ir antrašu. Rankraščius Redakcija taisyti ir trumpina sulig savo nuožiūra. Netinkantieji spaudai smulkesnieji raštai (korespondencijos, eilės ir t. p.) nakinami ir autoriams negražinami.

"SANDARA"

366 Broadway
So. Boston, Mass.

Apžvalga.**Lietuva gyvuoja!**

Šiandie kiekvieno lietuvių širdis smarkiau plaka, girdint, kuomet pasaulis kalba apie tą ilgus šimtmečius kentusią, nuo karunuotų ir tituluotų viešpačių pasiūsavusią šalį — Lietuvą.

Daugelio Lietuvos sunų ir dukterų dvasioje viešpatavo abejonės, ar atsikels iš griuvusių, iš kraujo balų ta neišpasakytomis gamtos grožybės apdovanoja šalis — Lietuva.

Siandie, broliai ir sesutės, jau išmušė ta laukiama vėlanda ir nuvargintoji mūsų tėvynė kitomis valstybėmis pripažįstama, kaip šalis — Lietuva, o jos gyventojai — lietuviai pripažįstami kaip verta žmoniškų teisių tauta.

Branginantieji Lietuvos žmonių laisvę lietuviai! Apvertinkime tą didę daugybės mūsų kartų kovą ir kentėjimą už Lietuvos laisvę. Savo darbais ir dabar pat parodykime, kad mes turime užtektinai žmoniškumo, melės artimo ir drąsos kovoti už liuosybę žmonių!

Dr. J. Šliupas keliauja Europon.

Kiekvienas lietuvis demokratas džiaugiasi, kad ne nuilstantis mūsų tautos pionierius, Dr. J. Šliupas, keičia Europon Lietuvos valstybės reikalais.

Kiekvienas branginantis teisybę, demokratybę ir lietuvių žmogus linki nenuilstančiam mūsų tautos veikėjui geriausios laimės šiame šventame darbe. Ir kiekvienas lietuvis turi žinoti, kad kur dalyvaus Dr. J. Šliupas, ten Lietuvos žmonių reikalai kils ir nė lenkai, nė klerikalai, nė joki padaužos ten Lietuvos žmonių teisių ir norų negalės sutremti.

Taigi Amerikos lietuviai, linkėdami gerų pasekmių savo atstovui remkime ir Lietuvos Neprigulmybės Fondą, kuris rūpinasi materialiais mūsų atstovybės reikalais.

Apieškite Anglijos valdžiai mūsų kovos siekius už Lietuvos neprigulmybę Dr.

Šliupas greitu laiku, gal šią savaitę, važiuoja į Londoną, nes ten lenkai daro bjauriausias intrigas, stengdamiesi užgrobti Lietuvą. Pasakui tuom pačiu tikslu Dr. J. Šliupas važiuos į Paryžių ir dalyvaus taikos konferencijoje, kuri atsibus Verselijoje, šale Paryžiaus.

Apart Dr. Šliupo ALTT. savo lėšomis į taikos konferenciją siunčia inž. T. Naruševičių ir adv. Lopatą. Klerikalai siunčia kun. Joną Žilinską, K. Česnulį, J. Kaudą ir Dr.ę Šlakienę, o jei daktarė nevažiuotų, tat p-lę Mašiotaitę. Taigi iš Amerikos taikos konferencijon vyksta 7 atstovai. Tiek-pat laukiama ir iš Lietuvos.

Amerikos klerikalai jau turi Europoje savo delegaciją, dabar vėl daugiau ypatų siunčia negu progresyviai žmonės, mat klerikalus gausiai remia kunigija ir per dalykų nepermatymą į jų rankas savo aukas duoda dalis dą ne pilnai susipratusių lietuvių darbininkų. Juk visi žino, ką klerikalų politika Lietuvai žada. Jos vaisius pamatysime, o jeigu jie įstengtų "svetimo kraujo" arba lietuviško kraujo monarchą Lietuvoje apkarunuoti, tuomet prisieitų labai smarkiai su kunigų politikos vaisiais susiremti.

Dą kartą šaukiame: Kas branginate nuo visokių monarchų laisvą Lietuvos respubliką — kovokite už jos įvykinimą. Kuodaugiausia remkite Lietuvos Neprigulmybės Fondą, kurio tikslas yra iškovoti laisvą, demokratine Lietuvos respubliką.

Dienraštis "Lietuva" jau eina.

Jau apturėjome pirmus "Lietuvos" dienraščio numerius. Tai aštuonių puslapių laikraštis su paveikslais, įvairaus turinio straipsniais ir žiniomis nūpildytas. Dvasia "Lietuvos" dienraščio, kaip ir buvusio savitraščio, nes redaktoriaus yra tas pats adv. B. K. Balutis. Savo platforma dienraštis "Lietuva" pasistatęs Lietuvos himną "Lietuva Tėvynė mūsų".

"Lietuva" yra leidžiama didelio burio Amerikos lietuvių, kurie susijungę, kaip dienraščio šerinininkai. Šis dienraštis butinai turi lankyti kiekvieną Amerikos lietuvių šeimyną, nes kasdieninės žinios ir daugybė raštų apie atsikeliančią iš griuvusių Lietuvos valstybę dabar interesuoja kiekvieną lietuvi.

Mes linkime geriausių pasekmių tautiniam mūsų dienraščiui gyvavime ir sklaidyme tamsybės žabangu, kurios taip stipriai laik apyrėpę didelę dalį Amerikos lietuvių visuomenės. Visų sandariečių pareiga yra susipažinti su "Lietuvos" dienraščiu ir platinti jį. Lietuvos adresas: "Lietuva" Daily, 3253 So. Morgan st., Chicago, Ill.

Skelbiama lietuvių troškimai.

Lietuvių Tarybos, tautininkų ir klerikalų, New Yorke išdirbo Lietuvos neprigulmybės deklaraciją, idant ją paskelbti Amerikos Francijos, Anglijos ir kitų šalių spaudoje. Paskelbimo tikslas yra nurodyti pasaulio valdonams, ko butent Lietuva trokšta. Deklaracijos tekstas bus paskelbtas vėliau. Joje išreiškiama Amerikos lietuvių noras, idant Lietuva būtų demokratine respublika ir kad jos piliečiai būtų visi lygūs prieš įstatymus. Užgiriama spaudos ir žodžio laisvė.

"Sandaroje" buvo minėta apie naują Lietuvos valdžią. Tai valdžiai bus kablegramu per Šveicariją pasiūsta minėta Amerikos lietuvių deklaracija, nors mes manome, kad dabartinėje perversmų gadynėje gal įvykt, o gal jau įvyko visokių permainų Lietuvos valdžios sąstatae.

Teisingas pasaulio informavimas apie lietuvių vargus ir troškimus, beabejo, yra pagyrinas ir remtinas dalykas. Tik tokiu būdu veikiant mes galime sau užtarimo susilaukti.

Apie susižinojimą su Lietuva.

Šiame "Sandaros" numeryj telpa mums prisiūstas iš Chicagos atsišaukimas, susižinojimo su Lietuva komiteto. Tokio komiteto reikalingumas buvo gvildentas viename "Naujienu" editoriale ir ten tas darbas buvo pasiūlyta progresyvėms moterims.

Į tą komitetą įeina žinoma mūsų rašytoja Žemaitė, ponija M. Jurgelionienė, ponija N. Gugienė ir kitos moterys iš Chicagos. Tik labai gaila, kad šį bepartyvį darbą chicagiečiai nepradėjo bendrai, visoms partijoms, arba visų dienraščių redakcijoms, pasitarus. Prie dabartinio mūsų visuomeninio gyvenimo suirimo toks bendras pasitariams didesnes pasekmes užmąnytame darbe atneštų.

Panašius tikslus, rodos, turi Centralis Am. Lietuvių komitetas ir Liet. Atst. B. vė. Šios įstaigos ir pasiskelbusis komitetas turėtų pasitarti ir savo veikimo planus, del pasiuntimo atstovo į Lietuvą paskelbti. Tokio atstovo gerai sutvarkytas pasiuntimas yra dabar pat reikalingas.

S. V. Delegacija.

Nuo Sv. Amerikos Valstijų taikos konferencijon vyksta pats prezidentas Wilsonas, sekr. Lansing, pulk. House, buvęs ambasadorius Francijoje, H. W. White ir gen. Bliss.

Komp. M. Petrauskas praneša, jogei "Kanklės" sekančiam pusmečiui jau yra paduotos spaudon. Taipgi atiduota spaudon ir "Girių Karalius". Dailininkams gera naujiena.

Lietuvos Neprigulmybės Reikale.

Pasaulinė karė jau pasibaigė. 11 d. lapkričio bažnyčių ir kitų bokštų varpai šaukė į dangų apreikšdami kovos galą. Nuo išmušimo tos valandos, žmonės pasiūliosavo nuo bado, sielvarotos, nuliudimo, kančių, mirties. Visa žmonija buvus pavirtusi į pamišėlių bandą, vienu žygiu atsipeikėjo ir vėl patapo normaliais žmonėmis.

Tautos, kaip didelės taip ir mažos, kurios buvo "surištos" istoriškais ryšiais viena su kita, prispaustos šimtmečiais, berods buvo jau ant amžių numirę, tarpe kitų pasaulio "giminių" prisikėlė iš numirusių ir viena po kitai, apreikšė kiekviena savo butybę — savystovumą.

Apreiškę tautos savystovumą, vienos griebiasi visomis pajiegomis apreikšti norą savytos butybės; kitos, kaip ir nesuprasdamos vertės to, palengva, nenoroms, panašiai kaip ir tinginys pabudęs iš miego, ant juokų pasaulio akyse pradėjo save statyti. Tokiais tinginiais, mažai suprantančiais savo reikalus, mes patys lietuviai, esame.

Laimė tik, kad mes ne visi tokiais esame. Vieni jau seniai suprato tą svarbą ir daugiau ar mažiau dirbo, aukavo, L. N. reikalams. Bet tokių geradarytų mažai buvo ir mažai tebėra. Kiti gi laukia išganymo dausų rumuose, pasitikėdami, kad juos kiti išgelbės... Treti šimtais tukstančiais, aukauja palaiškymui ir statymui senų ir naujų bažnyčių; eikvoja sumas pinigų pirkimui visokių "stacijų", "mukų" ir kitokios rūšies "šventų" balvonų. Davatkos pila kunigams pinigus "apieravodamos" Dievui už žuvusių ir pabaigę karės, už visus papildytus "griekus" "griešnos" žmonijos. O Lietuva, po kurios skraiste visi jos vaikai norės prieglaudą gauti — tik atmatas, ir tai ne nuo visų apturi.

Vienok, po kolonijas, kaip jau matosi, lietuviai ne pasiganėdina gyvenimo špousais, bet pradeda tikrai realizuoti Lietuvos likimą. Jau pradeda Lietuvos Neprigulmybės Fondan pytlis aukos. Nors palengva, bet Lietuvos likimas pradeda jau kurenti lietuvių širdis. Ir natūraliu impulsu, reikia pasitikėti, greitu laiku, sujus visos kolonijos ir pavieniai, pasisklaidę po šią plačiąją žemę lietuviai, pradės aukas rinkti reikalams atgimstančios Tėvynės. Reikia visiems suprasti jog laikas yra trum pas ir labai svarbus. **Ką prastosim dabar, to neatgausim niekad.**

Mums reikia turēt Pasaulio Tautų Konferencijoj savo atstovus. Lietuvos lietuviai, kaip matoma iš pranešimų, jau rengia atstovus siųsti, bet iškaščiams pinigų mažai turi. Juk jie nesuly-

ginamai daugiau nualinti laike karės negu mes. Mūsų vargų neteko pažinti, kokius pažino mūsų viengenciai pasilikę Tėvynėj. Mes amerikiečiai, nors turim mažiau tinkamų atstovų, bet pasiturim geriaus finansiskai. Mums ne tik reikia iš Amerikos turėti kokius 2 atstovus, kurie atsakantiai reprezentuotų mūsų visų troškimus. Jūs laike konferencijos užlaikyti, bet priduoti ir didžiosios Lietuvos atstovams pagelbą. O tam reikia ne žodžių, ir ne ko kito, bet gryno "kiaš" — pinigų.

Ir tai jau reikia aukų ne dešimtukai, doleriais, bet dešimtinėmis, šimtinėmis. **Žinokite, lietuviai, jog čia mūsų pačių reikalas ir mes patys jį turime remti.** Todėl, štai ką mes Lietuvos Neprigulmybės Reikale turime daryti:

(1) Pavieniai kas jau suprato reikalą, aukauti;
(2) pirmin. kličubų, draugysčių, kuopų ir didžiųjų organizacijų, turi įnešti propozicijas draugijosna, idant aukotų iš išdų;
(3) rengti prakalbas, bačius, spektaklius, koncertus, tam tikslui;

(4) daryti kolektas bažnyčiose;

(5) sutverti tam tikslui iš vietinių draugijų atstovų, vietos komitetus;

(6) išrinkti kolektorius vaikščioti po stubas ir po lietuviškus biznierių;

(7) butinai reikalauti nuo mūsų biznierių aukų, o kurie neduos, išnešti prieš tokius boikotą; ir

(8) Lietuvos Neprigulmybės Fondo Valdyba turi išdirbti planą rinkliavos kompanijoms (panašioms Laisvės Paskolai), paskiriant proporcionaliai kiek turinčią kiekviena kolonija surinkti aukų.

Jei lenkai užsidavę surinkti saviems reikalams \$10,000,000.00, tai mes turim saviems reikalams surinkti bent 1,000,000.00.

Pažiūrėkime į lenkus, jie mažuose miesteliuose, kaip laikraščiai skelbia, ant vieno masinio lenkų susirinkimo suaukvoja \$2000.00 - \$3000.00. Kodėl taip? Del to, kad lenkai nuo praščiausio "porobko" — kataliko iki kraštutiniam bolševikui, savo reikalus supranta. Ir jie jau trumpu laiku turi surinkę apie \$1,000,000.00! O kiek mes suprantam Lietuvos Neprigulmybės klausimą ir kiek mes paaukavom? O gi kaip ir nieko....

Todėl visų lietuvių pareiga yra dirbti visokiais būdais L. N. Reikalams. Dabar laikas išgauti Neprigulmybę Lietuvą arba niekad!

Z. Jankauskas.

P. S. Su šiuo atsišaukimu pasiūnčiu \$10.00 L. N. Fondan, o toliaus netik pinigiskai pats remsiu, bet dėsiau visas pastangas ir aktuali darbu kitus ragindamas.

Z. J.

REZOLIUCIJA.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros organe, 46 numeryje, skyriuje "Bendradarbių Balsai" talpinama tulo Visuomeniečio straipsnis antgalviu "T. M. D. Narių Domai". Tame straipsnyje žeminama ir įleidžiama TMD. Centro Valdyba, Literatiskai Komitetas ir visi, kurie lig šiam laikui T. M. D-ją augino ir jai dirbo. Niekinama visi TM. D-jos leidiniai, o su jais drauge niekinama ir leidinių autoriai. (? — Red.). Niekinama net lietuvi — motina, (? — Red.) kuri neviengą iš mūsų pačių išmokino lietuviški skaityti, nors ji ratelį sukdam, priespaudą, vargą lėsdama tai padarė. Ta motina discipluka keliems elementoriams raides išbadė, užtai jos suns, duktė, šiandien "skaityti ir rašo ir duonos neprašo"....

Todėl Amerikos Liet. T. Sandaros 25-ta kuopa, savo mėnesiniame susirinkime, griežtai reikalauja nuo organizacijos valdybos ir nuo organo redakcijos, kad ateityje tokios rūšies straipsniai "Sandaroje" vietos neturėtų.

Savo reikalavimą paliudijame kuopos valdybos parašais.

Dr. A. L. Graičiunas, pirm. M. K. Šilinskas, raštinin. S. Valančauskas, išdinin.

Nuo "Sand." Redakcijos.

Juk mes nepageidaujame raštų, ardančių jau ir be to suirusius Amerikos lietuvių partijinius ir frakcinius santykius. Mes manome, kad p. Visuomenietis ne griovimo, bet sutvirtinimo tikslu buvo parašęs ir tą straipsnelį apie TMD. Pereitame "Sand." numeryje jau buvo parašyta, kad. Visuomenietis konkrečiau tą dalyką paaiškintų. Tikimės, jis tai padarys dabar.

Mes visomis spēkomis vengiame ardančių raštų ir 25-tos ALTS. kuopos rezoluciją priimame demon.

Bet mūsų stebina du dalykai: protestuojančių parašų (prie dabartinių aplinkybių) sąstatas ir Chicagos ALTS. kuopos nematymas gvildenamų organe, tveriančių organizacijos galybę dalykų. — Red.

SALEM, MASS.

Nedėlioje, gruodžio 1 d. buvo sušauktas susirinkimas ir pribuvęs ALTS. sekr. K. Jurgelionas, iš So. Bostono, aiškino dabartinę Lietuvos padėjimą. Visi labai rimtai išklaušė ir nutarė atgaivinti ALTS. kuopą. Į valdybą įėjo: pirm. T. Egaunis, sekr. S. Saulėnas, išd. B. Jatulevičia.

Taipgi nepamiršta ir aukų L. N. Fondui. Aukavo po \$1.00: T. Egaunis, A. Gezeis kis, B. Jatulevičia, Ign. Šilanskis, K. Egaunis, A. Tomošunas, P. Galvanas. Po 50 c.: S. Saulėnas, J. Jurevičia, M. Palilionis. Viso \$8.50

L. Atstatymo Bendrovės šerą pirkto B. Jatulevičia.

Koresp.

(Taša nuo 1-mo pusl.)

Aukos ant Lietuvos aukuro. Paskirtą L. N. Fondui suma \$500.00 ši draugija kol kas laikys bankoje, o paskiaus perduos Lietuvos reikalams per geriausias mu-
staigas.

- Aukos Lietuvos Laisvei.**
- Detroit, Mich. Prisiuntė p. K. Šnuolis.
  - Pranas Račkauškas, \$25.00
  - Jonas Laukionis, 25.00
  - Juozas Tamošiūnas, 25.00
  - Juozas Andriūšis, 25.00
  - Kajetonas Šnuolis, 20.00
  - Jonas Kirvelis, 10.00
  - Kazys Šalčius, 10.00
  - Motiejus Grigas, 10.00
  - Feliksas Motuzas, 10.00
  - Viso, ... \$160.00
  - Cleveland, Ohio. Prisiuntė p-lė J. M. Baltrukoniūtė.
  - Justinas Pečiukaitis, 4-th Liberty Bond, \$50.00
  - A. Šmigelskis, War Saving Stamps 2.00
  - Prisiuntė p. J. Gedminas, R. Stepšis, 5.00
  - S. Kruopis, 5.00
  - Pranas Rimkus, 5.00
  - J. Šakaraitis, 3.00
  - A. Mockevičius, 3.00
  - Viso iš Clevelando \$73.00
  - Paul. Junkev, kareivis, Fond, N. Y. \$2.00
  - Chicago, Ill. P-lė Vanda Misevičiūtė, 3548 S. Halsted st. \$25.00
  - Juozas Burkauskas, 1.00
  - Frank Bačiulis, 2.00
  - Surinko Marijona Zolpienė. Marijona Zolpienė \$5.00
  - Juozas Diglis, 5.00
  - Leonora Galinskienė, 5.00
  - Jonas Budrik, 5.00
  - Alez. Gedmin, 1.00
  - W. Piliponis, 1.00
  - J. P. Rashinski, 1.00
  - J. Skupas, 1.00
  - Smulkiais, .35
  - Dr-stė šv. Juozapo, 25.00
  - Viso Chicagoje. \$77.35
  - Viso \$312.35
  - Pirmiau paskelbta. \$1903.45
  - Viso \$2215.80

Detroito Lietuviai užmigo?
Kas sakė, kad Detroito lietuviai užmigo? Lietuvos Nepri-
gulmybė jiems nerūpi? O \$160.
00 ar ne pinigai?! Su šia suma
keletą uolakių "ponus lenkus"
nuo Vilniaus atstumsime o kada
mės įsisiuoosime, tai palioikai
nei per žiuroną Vilniaus nepama-
tys. Vilniaus palioikai užsima-
nė! Kad ir panėjų pilvą prisetų
susiveržti, per kiauras naktis
budėti, rankos, kojos netekti,
bet Vilniaus palioikams neat-
duosim. O ką jau kalbėti apie
atidavimą pačios Lietuvos! Po-
neliai, poneliai, nepažystate lie-
tuvio; nežinote ką reiškia lie-
tuvio širdužei užkaišes kraujas.
Na, verčiau nenorėkite išbandy-
ti.

Detroitiečiai aiškiai supran-
ta, kad jau paskutinė valanda
atėjo kovai už Lietuvos, mūsų
tėvynės, laisvę. Tat, jeigu dar-
bar liuosybės neiškovosime, tai
mės ir mūsų gėntkartės, neši-
me jungą vergijos o gal ir palio-
kų bizno paragausime.
Atsižvelgus į tai kas augš-
čiau parašyta Detroito devyni
Lietuvos Sunys šiuos prizadus
padarė ir juos išpildys:
1) Surinkti \$500.00 iki Ka-
lėdų ir prisidėti prie Kalėdų Eg-
laitės Vakaruose (Chicagoje),
kad geriau rytiečius pamurdyt;
2) Surengti didelį masinį mi-
tingą ir užprotestuoti prieš len-
kų pasikėsinimą ant Lietuvos.
Pradžiai darbai jau padaryta.
Suorganizuota Kalėdų Eglaitės
komitetas: K. Šnuolis, pirm., F.
Motuzas, vice-pirm.; Pr. Rač-
kauskas, rašt. ir J. Andriūšis, iš-
dininkas. Drauge su komitetu

aukas rinkti pasižadėjo K. Šal-
čius, M. Grigas, J. Laukionis, J.
Tamošiūnas ir J. Kirvelis. Ant
pradžios sumetėme \$160.00 ir
siunčiame Kalėdų Eglaitėi, kad
greičiau pagarsinus ir tuomi ki-
tus prie aukavimo paraginus.

Tas viskas dėjosi Lapkr. 20-
je dienoje, p. J. Andriūšio na-
muose.

Už Lietuvos Laisvę,
K. Šnuolis.
Gerai, detroitiečiai, gerai. Jei
jūs pas save, Detroito, lenkams
nosį nutrinsite, bukite užtikrin-
ti, kad lietuviai tėvynėje len-
kams ištaisys tikrą pirtį. Jusų
smarkus pasidarbavimas visus
Detroito lietuvius padarys tik-
rais Lietuvos mylėtojais. Taigi
pasidaruokite dabar kiek galė-
dami. Neapleiskite nei vieno lie-
tuvio grįtelės, visur į duris pa-
belskite, visiems priminkite ko-
kiame padėjime Lietuva randasi
ir kokios pagalbos nuo savo su-
nų ir dukterų reikalauja. Tik
nenaudėlis, tik lenkbernis jusų
ir Lietuvos prašymo neišpildys.
Tikri lietuviai gausiai aukauja.
Todel, bukite drąsus ir nenuils-
tanti, atminti, aukautojai ant
savo pečių išneš Lietuvą iš var-
go.

Sv. Juozapo Draugija, Brid-
geporte, Chicagoje, pirmutinė pa-
kėlė ginklą prieš Lietuvos Ne-
priugulmybės priešus. Pereitame
susirinkime ji aukavo Kalėdų
Eglaitėi \$25.00. Iteikdami auką
Kalėdų Eglaitėi pp. J. Gaubas,
draugijos rašt. ir J. žilvitis pri-
minė, jog šv. Juozapo Draugijos
nariai (jų yra apie 50), galima
sakyti, pirmos kliaos patrijotai.

Siūncia Thrift Stamps.
Norėdams nors keliais cen-
tais prisidėti prie išgavimo Lie-
tuvai Laisvės ir Nepriugulmybės
siūnciu papuošimui Kalėdų Eg-
laitės W. S. S. — Thrift Stampų
už \$2.00.

Lai gyvuoja Laisva ir Nepri-
gulminga Lietuva!
A. Šmigelskis.

Liberty Bondsas — \$50.00
Štai dar penkiosdešimts do-
liarių padabimui Kalėdų Eg-
laitės; Visigi ta dovana bus arti
viršunės...

Šį Liberty Bondsą paaukavo
p. Justinas Pečkaitis iš Clevel-
lando. Lai Amerikos Liberty
Bondsai kovoja už Lietuvos
Liuosybę!
Julė M. Baltrukoniūtė.

Iš kur daugiausia aukų?
Kalėdų Eglaitę vakaruose
puošia keturios didžiulės lietuvių
kolonijos. Jos lig šiam laikui
suaukavo sekančiai:

Shenandoah,	\$868.50
Cleveland,	633.00
Chicago,	507.35
Detroit,	160.00
Iš kitur,	46.95

Viso \$2215.80
KALĖDŲ EGLAITĖ,
3253 S. Morgan st.,
Chicago, Ill.

KLAIDOS PATAISYMAS.

Pereitame "Sndaros" nu-
meryje per lauzytojo neap-
sžiurėjimą įvyko nemaloni
klaida: su kitais paliktai-
raštai, neįdėtas redakcijos
priešas prie korenspon-
dencijos iš Cleveland, Ohio.

Nors daug panašių į p.
J. Griešiaus raštų mes gau-
name iš Cleveland, Ohio,
bet didžiumą jų pasiūnciame
į gurbą, kadangi nujau-
čiame, jogei ten yra koki
nors asmeniškai kerštai tar-
pe vietinių lietuvių. Bet
kuomet jau paduodami fak-
tai, kad lietuvių apšvietos į-
staiga neatkreipia domos į
vietinių lietuvių reikalus,

mes skaitome savo pareiga
suteikti vietos lietuvių nu-
siskundimui.

Dėdami originalę p. P.
Griešiaus korespondenciją
mes pasakėme, kad jos to-
nas grubijoniškas, o kadan-
i išėjo klaida, tat mes dar-
bar užreiškiamo, jogei Cle-
velando korespondentai, ku-
rie ardančias visuomeni-
nius santikius koresponden-
cijas rašo, niekuomet ne-
aus vietos ALTS. organo
skiltyse. Ten buvo kliudoma
"Dirvos" redaktorių,
p. J. Gedminas, kuris, bea-
bejo, yra kompetentiškas
vietinių lietuvių visuomeni-
niuose darbuose. Taigi mes
prašytume, kad atsižvel-
giant į dabartinio momento
svarbą ir įsiai savo žodį tar-
tų. — "Sand." Red.

PASTABOS.

Ir popiežius nori daly-
vaut taikos konferencijoje.
Na, jau ten esanti kunigai
tai jau bijos ir prasižioti:
tylėdami savo išrinkėjų rei-
kalus gins...

So. Bostono brostvinin-
kų organas didžiujasi, kad
tautininkų prakalbose So.
Bostone mažiau aukų surin-
kta, negu kunigai sudeda į
kleirkalų įstaigas. Klerika-
lai turi atmint, kad demok-
ratinės Lietuvos reikalams
aukauti žmonės - darbinin-
kai, tat proporcionaliai jų
turto gal darbininkai dau-
giau duoda, negu kunigai
Dumčius, Pautienius, pa-
aukavusieji po \$1000.00, ku-

riuos jie iš lietuvių darbinin-
kų "uždirba".

Toj pačioj vietoj tas or-
ganas bando pataikaut p.
Ivaškevičiui, bet prikiša kal-
bėtojams klausimus iš pu-
blikos, o tie "klausimai" juk
tik p. Ivaškevičiui buvo duo-
dami. Tai poor logika, bet
brostvininkams juk atleisti-
na.

***
"Dievo pateptiniai": Vo-
kietijos kaizeris, Wilhel-
mas, Austrijos imperato-
rius Charley ir jų "šventos"
šaikos reikalaujama prieš
buvusių jų pavaldinių tri-
bunolą. Reiškia greit išgirsi
me apie "šventų" kriminali-
stų pasmerkimą.

Santakiškis.

AUKAUKIME LIETUVOS LAISVEI!

DANIS
TO MEASURE
ONLY \$2.95

1/2 metų garantuotos ar-
ba pinigų sugražiname
— neužsiganėdinus jums.
Rankom siutos. Paai-
puošimui arba darbo dė-
vėjimui yra pasirinki-
mui iš puikiausių madų.
Pusę pinigų suėdysit.
Extra mokėjimų nėra—
mes už expresą apmo-
kam.

Prisiūnciam dykai auksu-
otą spilką su pirmu užsa-
kymu, kad parodyti, jog
esate tikras agentas.
Greitai atsišaukit.
Pinigų nesiūkit.
Grynais pinigais pelnas. Jusų drau-
gai pirkis ant pamatymo už mūsų že-
mas kainas. Musų agentai užsidirba i-
ki \$75. į savaitę liuosu laiku. Leng-
vai galit užsidirbti. Rašykite tuojau
del sampalių kuriuos prisiusime dy-
kai.

Chicago Tailors Association
Dept. C 508,
515 So. Franklin st., Chicago, Ill.

Kaledu Dovanos

Nelaukit paskutinių dienų prieš Kalėdas, nes nebus
iki valei tavorų.

DABAR PAS MUS GALIT GAUTI:

- (Furniture) RAKANDŲ:
Pečių
Lovų
Matrasų
Gramafonų
Liet. Rekordų
Springsų
Kamodžių
Stalų
Siuvamų Mašinų
Krėslų
Karpetų
- VYRŲ DRABUŽIŲ:
Marškinių
Pirstinių
Skrybelių
Kaklaraiščių
Sveterių
Diržų
Kepurių
ČEVERYKAI
Vyrų
Moterų ir
Vaikų.

Užprašom visus lietuvius ir lietuvaites.
C. P. YURGELUN
377 Broadway, South Boston, Mass.

LOWELL, MASS.
Prakalbos.
Lapkr. 17 d. pas mus kalbėjo
p-lė Z. Puišūtė iš Bostono. Kal-
bėjo apie karės pasibaigimą ir
paskiaus ragino prie skaitymo.
Kalbėtoja apie Lietuvos reika-
lus neprisiminė. K. K.

Petras Bartkevičia, Nota-
riušas paskirtas per guber-
natorių. Perka Bondsus ir
moka už visus brangiau.
Štore adresas: Petras Bar-
tkevičia, 877 Cambridge st.,
E. Cambridge, Mass.

**Sumažink Brangų
Pragyvenimą**

Nebuk be cukraus. Mes pri-
siūsime tris svarus chemiš-
ko cukraus, su kuriom pa-
saldysite daugiau kavos,
kaip kad su 75 svarais pa-
prasto cukraus, kurį per-
kate krautuvėse. Chemiš-
kas cukrus yra 25 katrų
saldesnis kaip kad bent
koks nors cukrus pasaulij,
ir yra išdirbtas chemiškai
iš tikro maisto su paslap-
tingu procesu. Prisiūsk
vieną popierinį dolerį ap-
laikysis tris svarus. Atmink
kad tris svari, yra lygus
75 svarams paprasto cuk-
raus, tas nėra apgavystė.
Jeigu neužsiganėdinsi mes
gražinsim pinigų.

JOHN H. RICKVICH,
P. O. BOX 401,
Auburn, Wash.

**Valgyk viską
ką myli**

bet visuomet turėk savo nami-
nėje aptiekoje daktarą pavydale
saldainių

PARTOLA

Partola valo kraują ir skilvį ir
jeigu jusų skilvys užsiteršęs,
blogas virškinims, galvos
skaudėjimas arba vėmimas,
tuomet prieš eisiant gulti suval-
gykite 2 arba 3 saldaines Parto-
la ir sekančią rytą atsikelsite pil-
nai sveikas žmogus.

Portola labai malonaus skoni-
o. Gera visiems: vyrams, mo-
terims ir vaikams.

Partola apdovanota auksi-
niais medaliais Visapasaulinėse
parodose. Didelė puškė kamuo-
ja tik \$1.00.

Publikos patogumui mes par-
duodame 6 puškes tik už \$5.00.
Užsakykite šandie. (51).

VELTUI

Daili ir naudinga dovana kie-
kvienam prisiuntusiam užsaky-
mą ir pinigus drauge su šiuom
apgarsinimui.

Laiškus ir užsakymus adre-
suokite:

APTEKA PARTOSA,
160 Second avenue,
Dep. L.2. New York, N. Y.

Pajieškau gero žmogaus,
kuris prižiūrėtų namus su-
sidedančius 12 familijų.
Priežastis to, kad aš gyvenu
kitam mieste. Adresas P. O.
Box 92, Montello, Mass. Ga-
lite matyt subatomis tarpe 3
—5 val., 12 Newman st. So.
Boston, Mass.

Juozas Janušas.

J. P. Tuinila

50,000 naujų didelių kata-
logų laikrodžių, deimantų,
šliubinių žiedų ir tt. siun-
čiam ir visas dalis svieto už
25 c. stampų. Musų katalo-
gas Jums aiškiai pasakys
vertę ir gvarantiją, mažiau-
sio daikto. Labai naudingas
važiuojantiems į Lietuvą,

nes tai vienintėlis tos rūšies katalogas lietuviškoj
kalboj pasaulyje. Užlaikom didelę krautuvę ir duo-
dam ant išmokesčių lengvomis išlygomis. Liberty
Bondsus priimam pilnoj jų vertę ir užmokam nuo-
šimtį iki ratos.

J. P. Tuinila
822 Washington St., Boston, Mass.

DYKAI! VISIŠKAI DYKAI!
1000 Gramafonų duodama dykai.

Kaipo Kalėdų dovana mes pa-
siūsime kiekvienam šitą grama-
foną kurį čia matot ir kuris pa-
siduoda už \$10.00 — mes duo-
sim šitą gramafoną visiškai dy-
kai. Gramafonas tvirtai pada-
rytas iš geriausio raudonme-
džio ir kuomet grajįsi negalėsi
atsikirti nuo \$100. vertės maši-
nos. Mašinerija padaryta iš

geriausio plieno ir nikelio. Visokius
rekordus galim grajiti. Duosiu taip-
gi du rekordų, 4 dalykai dykai. Dar
duosiu dykai puikų retežėlį gvaran-
tuotą ant 25 metų. Šituos du dalykus
duosim dykai visiems kas pirkis nuo
mūsų šitą auksuotą laikrodėlį gvaran-
tuotą ant 25 metų. Puikiai grivi-
ruotas ir mechanizmas iš geriausio
nikelio ir turi 21 "jewels". Yra vi-
dutinio didumo (12). Laiką teisingai
laiko. Kiekvienas laikrodėlis išgza-
minuotas prieš išsiuntimą. Laikrodė-
lis vertas \$20. bet mes parduodam tik už \$9.95 ir dovana du-
dam gramafoną ir retežėlį. Pasinaudokit progą, nes visi ši-
tie dalykai yra naudingi. Prisiūskit 50 centų del apmokėjimo
persiuntimo. **THE WORLD NOVELTY CO.,**
Dept. 390, 748 N. Robey st., Chicago, Ill.

Lietuviai Amerikoje.

WATERBURY, CONN.

A. a. Jonas Aidukonis.

Lapkr. 8 d., ryte persiskyrė su šiuo pasauliu jaunas ir gabus veikėjas, tautietis Jonas Aidukonis. Pakirto jį beširdė infuozos epidemija, o prie jos prisidėjo ir plaučių uždegimas. Vėlionis buvo gabus ir teisingas veikėjas, jis atkeliavo į Šv. Valst. 1907 metais. Buvo blaivas ir doras vaikas, gražas apsiėjimo, linksmo budo. Labai mėgdavo skaityti knygas. Jis yra perskaitęs beveik visas lietuvių kalboje knygas. Nebuvo jame jokio vienpusiškumo, jis visur pritiko. Vėlionis prigulėjo prie daugelio organizacijų, k. t. prie T.M. Dr.-jos, A. L. T. Sandaros, prie pašalpinės W. L. Šviesos, Lietuvos Izdo, A. Atstatymo Bendrovės, "Lietuvos" laikraščio b-vės ir prie kitų. Taip-gi prie pirmieviškų Dr.-jų Konferencijos ir prie W. Liet. Dr.-jų Šaryšio, kurio raštininku buvo ilgą laiką. Taip-gi vėlionis buvo vienas iš gambiausių korespondentų, ką aprašinėdavo visą judėjimą iš Waterburio lietuvių tarp. Jis rašinėdavo be skirtumo beveik į visus laikraščius. Ir abelai daug yra darbavęsis dėlėi Lietuvos Nepri gulmybės ir nukentėjusių nuo karės lietuvių. Vėlionis paėjo iš Vilniaus gub., Trakų pavieto, Varėnos valsčiaus, kaimo Bartelių.

Vėlioniu mirus tuojaus L. Dram. Dr.-ja "Varpas" sušaukė nepaprastą susirinkimą dėlėi atsisveikinimo paskutinį sykį. Taip-gi tapo suaukauta apie \$100.00 iš draugo, o \$20.00 tapo paskirta iš dr.-jos izdo. Tapo nupirkta gvyų gėlių vainikas, dailus, pavydėdas kanklių, ant kurio buvo parašas "Nuo Liet. Dram. Dr.-jos "Varpas" ir šie jam paskutiniai žodžiai: "Išėkis, Drauge". Taipgi nutarta pastatyti paminklas ant jo kapo. Laikė susirinkimo dauguma narių verkė, gailėdamiesi savo gambiausio draugo netekę. Visa dr.-ja palydėjo į kapines. Vėlionis buvo laisvas, todėl tapo palaidotas be jokių ceremonijų ant Liet. Taut. kapinių. Vėlionis paliko savo tikrą brolį A. Aidukonį dideliame nulludime, vienų-vieną iš visos jų šeimos. Waterburiečiai labai apgalestauja netekę tokio gabaus veikėjo Lietuvių Ainių Braiža.

LOWELL, MASS.

Sandariečiai suteikė puikią pramogą mūsų kolonijai, parkviesdami "Gabiją".

Čia visai neseniai susitvėrė ALTS. 49 kuopa, kuri jau spėjo apsvainikuoti gražiu pasidarbavimu.

Štai lapkričio 28 d. minėta Sandaros kuopa pakvietė iš Bostono "Gabijos" artistus bei artistes su gerb. komp. M. Petrausku, kurie lenkų svietinėje su-

vaidino dvi operetas: "Lietuviškas Milijonierius" ir "Malunininkas ir Kaminakretis". Šią, t. y. 28 d. lapkričio paminės visi lietuviai, kurie taip skaitlingai atsilankė į puikų vakarą. Tokio puikaus lošimo dauguma lietuvių dą niekuomet nematė. Tuli sėdėdami salėje pašnabždomis kalbėjosi: "Dievaži, lošia kaip tikri anglų artistai!"...

Ir išties buvo kuomi pasi džiaugti, kuomet komp. M. Petrauskui akomponuojant uždainavo puikus tenoras ir artistas J. Apšiega, lietuviško milijonieriaus rolėje.

Jonienės rolę puikiai atliko p-lė Anelė Kalinauskaitė, kuri publiką žavėju švelniu savo altu.

Jievtutės rolę atliko žinoma dainininkė ir artistė p-lė Ona Liutkevičiūtė, kuri veikalą dabino skardžiai skambančiu soprano.

Vinco Samuolio rolę atliko Pr. Cvirka — baritonas.

Bankieriaus rolę atliko žinomas artistas Rokas Mizara — bassas.

Gaudagrašio — J. Velička, pinigulpio — A. Mokevičius, dvyliki — Bendraitis.

Visi artistai savo roles atliko pastebėtinai puikiai. Daugumą scenų publika palydėjo griausmingais aploclimentais.

Milijonierius, tai milijonierius, bet kuomet tapo pradėtas lošt "Kaminakretis su Malunininku", tuomet salėje vėl užviešpatavo kapinių tyla ir publika atydziai tėmijo šią puikią komp. M. Petrausko operetę.

Choro dainos, duetai, solo, kvartetai veikalą taip padailino, kad užžavėta publika nepasigailėjo griausmingų aploclimentų. Plojo netik po dainų, netik po šokių bet ir po kaminakrečio, Barbaros, malunininko ir kitų artistų išsitarimų.

Šiame veikale rolės tapo išpildytos sekančiais: Malunininko — K. Sidabras, Teklytės — p-lė Šarkaitė, kaminakrečio — R. Mizara, kaminakrečio sunaus — J. Velička, Petronės — p-lė O. Liutkevičiūtė, Barbaros — p-lė Šarkaitė (sesuo pirmosios), Sabuko — Apšiega.

Visi artistai ir artistės savo roles atliko pastebėtinai puikiai. Užgyrimas buvo girdėt netik iš vietinės publikos, bet ir iš lawrenciečių, ir iš kitų miestų lietuvių, kurie buvo suvažiavę į šį puikų vakarą.

Garbė lai būna "Gabijos" dr.-jai ir kompozitoriui Petrauskui, kad Amerikos lietuviai šandien jau gali išvysti taip puikiai atvaidinamus veikalus. Garbė tiems lietuviams, kurie nesibijo nutraukt truputį miego idant pasigrožėti Amerikos lietuvių scenos pajiegomis.

Senas Lietuvis.

NEW HAVEN, CONN.

Pranešimas.

Visi New Haveno lietuviai pribukit į susirinkimą, kur bus pradėtas tikras organizavimas lietuvių pajiegy, 8 dieną gruodžio, 1918 m., 2 val. po pietų, Germania Hall, Wooster st., New Haven, Ct.

Pribus gerb. p. R. Karuža iš New Yorko. Čia bus nurodyta kaip lietuviams geriausia bus grįžti į Lietuvą ir ten pagrįžus apsigyventi. Taipgi bus nurodyta čia likusiems kaip įgyti savo dirbtuves ir sau dirbti. Kiekvienas Lietuvos Atstatymo Bendrovės narys, pribukit išgirsti kokią naudą jusų šėrai duoda jums ir Lietuvai. Kviečia visus. Rengėjai.

Liet. Atstatymo Bendrovė

320 FIFTH AVE., NEW YORK, N. Y.

Svarbiausias mūsų uždavinys link Lietuvos karei pasibaigus.

Karė pasibaigė ir rengiamasi prie taikos. Mūsų Tėvynės laukuose taipgi nustojo kanuolės baubė ir burių-buriai ginkluotų kareivių, nuožmių, kaip žvėrišgruobonis, maršavę. Bet jie šali paliko aplesdami išgriautą: ką kanuolės suardė, ką pakurta ugnelė sunaikino, ką neprašyti plėšikai išplėšė, to kariavę šalys Lietuvai neatstate. Jokio atlyginimo Lietuva negavo. Jeigu dar Lietuvai gautų kiek atlyginimo, tai tas toli gražu nepadengs visų padarytų nuostolių.

Mūsų uždavinys dabar yra štai kokis: — **prigelbėti Lietuvai atsistatytį iš po griuvėsių ir Lietuvos žmonių medžiaginį padėjimą pakelti.**

LIETUVA JAU NEPRIGULMINGA.

Pastaruojų laiku atėjo tikros žinios iš Lietuvos per Šveicariją, kad Lietuva jau susitvėrė Laikinąją Valdžią ir pasiskelbė pilnai Neprigulminga. Laikinos Valdžios pirmininku yra prof. Voldeparas ir kiti ministeriai rinktiniai žmonės iš Lietuvos. Valdžia jau rimta, kurią, nėra abejonių, kad galės užtvirtinti ir kitos valstybės ir kad susidariusi Lietuvoj milicija tvarkos palaikymui, palaikys tvarką, ir atlikusi neišgriautą turtą apsaugos. Vienok Lietuvos Laikina Valdžia reikalauja iš mūsų pagelbos atstatymo šalies ir mes, Amerikos lietuviai, turėtume butinai jau prisirengti pagelbėti.

Kaip mes galime pagelbėti?

Lai gyvuoja Neprigulminga Lietuva!

Tokis šauksmas iškyla iš Lietuvos krutinės širdingai sveikinąs Neprigulmingą Lietuvą. Bet pasveikinimu reikmenų Lietuvos žinote, broliai ir sesutės, kad neužstelsite: alkanos pasveikinimais nepapenėsite, išgriauto gyvenimo neatstausite, tvėriancios valdžios nesutversite, net nupuolusios dvasios pasveikinimu neatgaivinsite, nepakelstė dvasios žmonių nei moralio gyvenimo.

Garsiai tarti pasveikinimai tik mummyse gali sužadinti sielą, ir paskatinti, pareigas atlikti link savo Tėvynės.

Lai gyvuoja Laisva Demokratinė Neprigulminga Lietuva!

But šiame mūsų obalsyje dar štai kas slepiasi:

Kad gyvuotų mūsų Neprigulminga Lietuva, tai mes privalome ją remti ir Lietuvos reikmenis patįs stengtis aprupinti.

Svarbiausiu darbu, tai ATSTATYMAS LIETUVOS. Tan darban mes visi turime pasijungti ir del to darbo dirbti.

O darbas mūsų štai kokis:—

Rinkti ir rengti Lietuvon Kapitalą su kurio pagalba mes galime prisidėti Lietuvą Atstatyti.

Taigi broliai ir sesutės suskudami: "Lai gyvuoja Laisva Neprigulminga Lietuva" turite žinoti, kad jos Atstatymui ir įkurimui reikės kapitalo ir mes jį turime rinkti, ir surinkti kuodaugiausia.

Tat mes pagelbėti galime tik rinkdami kapitalą ir jį taupydami del Neprigulmingos Lietuvos.

Dabar aišku, kad mes turime rinkti LIETUVOS ATSTATYMO KAPITALĄ ir tuo pagelbėsime Lietuvai atsistatytį.

Lietuvos Atstatymo Bendrovė.

Jūs skaitote LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖS pranešimus spaudoje. Jūs suprato te Lietuvos Atstatymo Bendrovės tikslą, kad butent, jos angščiausiu tikslu yra prigelbėti

Lietuvos Atstatyme, tuojaug kaip tik galima bus kuodaugiausia, kad Lietuvos žmonių vargą sumažinti lig nolio ir šalies gerbuvį pakelti.

Atsiekti tą pasiēmė LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ su pagalba lietuvių Amerikoje šiuo budu: —

1. Surenkant pinigus ir juos perduodant Lietuvos valdžiai paskolos pavidale. Už paskolą valdžia žmonėm mokės nuosimtį.

2. LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ imsis atstatymu pramonės, pirklybos, žemės ukiu ir kitas Lietuvos gyvenimo šakas.

3. Lietuvos Atstatymo Bendrovė taip-gi stengsis pagelbėti ir Amerikoje lietuviams palengvinant jų persikėlimė į Lietuvą ir Lietuvoje jau apgyvendint; taip-gi likusiems Amerikoje stengsis pagelbėti vargą išvargti, ir į pramonę įsigriebti.

4. LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ taip-gi stengsis Lietuvai pagelbėti eksportuoti savus produktus prieinamai Lietuvos žmonėms.

Šie Lietuvos Atstatymo Bendrovės keliai, kuriais ji mano prigelbėti Lietuvai yra GERI ir VIENINTELIAI.

gyrė nepamirškite, kad Jūs taip giria nepamirškite, kad Jūs taip-gi Lietuvos Atstatytojas esate ir kad galima bus tik tuomet pagelbėti Lietuvai kaip Jūs busite dalininku darbe LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖS.

Jūs šandien pareiga paremti Lietuvos Atstatymą ir yra Vienintėlis budas įstojant Lietuvos Atstatymo Bendrovėn.

LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖS šėrai yra kaip ir tvėrianciosios Lietuvos Valstybės šėrai.

Už šėrus ("Bond'us") kiekviena valstybė moka nuosimtį ir Lietuvos Atstatymo Bendrovė moką nuosimtį ir Lietuvos Valstybė mokės.

Taigi broliu pagelbėk savo šaliai, savo Tėvynės valstybei. Jūs duodate ne auką, bet įvesdinate pinigą į didelį valstybinį biznį. Galite pinigą atsiimti kada jums reikalingas bus, perduodant savo šėrus kam kitam.

Tuojaug siųskite pinigus ar už klausimus darykite šiuo adresu
LIETUVOS ATSTATYMO BENDROVĖ,
Lithuanian Development Corporation,
320 Fifth ave., New York, N. Y.

Liet. Atstatymo Bendrovės Lenktynių stovis.

L. A. B-vės lenktyniuotojai atstovai nuo lapkričio 1 d. iki lapkričio 27 d. prisikiūtė už L. A. B-vės raštine sekančius užsirašymus: —
K. Abyshell Detroit, Mich. 75 š.
K. Aksomaitis, Alliance, O. 15 "
J. Alenskas Wilkes-Barre, 10 "
J. Ambraziejus Brookl. 15 "
J. M. Baltrukoniūtė Clev., 160 "
J. M. Biliunas, Sioux City, 30 "

(Šitokios markės išduodama už įmokėtus pinigus).

L. Braškis, Grand Rapids, 20 "
J. Butkus, New Haven, Ct. 5 "
P. Gudas, Brooklyn 40 "
M. Kasparaitis, Racine, W. 25 "
A. Kazlas Wakefield, NY. 30 "
B. Kundrotavičia, Pl. 5 "
V. Karševičius, Scranton, 5 "
J. Janulis, Pittsburg, Pa. 15 "
P. J. Lalas Amsterdam, 120 "
I. Lingis Chicago, Ill. 25 "
J. Lietuvninkas, Baltimore 20 "
J. O. Lukauskas, S. Boston 55 "
J. Montvila Cleveland, O. 15 "
A. P. Osteika Waterbury, 132 "
K. A. Orlauskas, Roch., NY. 5 "
P. Rimkus Cleveland, O. 75 "
M. Seniunas Wilson, Pa. 55 "
V. Shauklis Ansonia, Ct. 25 "
J. Vnukauskas Kingston, P. 15 "
J. Wise, Brooklyn, N.Y. 20 "
J. Žemaitis, S. Bethlehem, 25 "
A. S. Trečiokas Newark, 351 "
J. J. Nienius, Wilk.-Barre, 5 "
J. M. Pozarskis, Clairton, 10 "
M. Daunis, New Britain, Ct. 10 "

Prisiųsta tiesiog į L. A. B-vė 225

Išviso iki lapkr. 27 d. par-duota 1638 šėrų
Pirm. Lapkr. 1 d. 6003 šėrų
L. A. B-vės kapitalas
Lapkr. 27 d. turėjo 7641 šėrų
Arba \$76,410.00.

Taigi, su lapkričio pabaiga visų lenktyniuotojų pryšakyje stovėjo A. S. Trečiokas iš Newark, N. J. su 351 šėru, antrojo vietoje p-lė J. M. Baltrukoniūtė iš Cleveland, Ohio, su 160 šėrų; Trečioj vietoje A. P. Osteika iš Waterbury, Conn. su 132 šėrų ir tuo po juo — P. J. Lalas iš Amsterdam, N. Y. su 120 šėrų.

Ką parodys gruodis?

Pranešimas.

KOMITETAS SUSIZINOJIMO SU LIETUVA.

Pranešimas Visuomenei. (Prisiųsta).

Jau nuo senai Amerikos lietuviai jaučia stoką ryšių su Lietuva. Bet ypatingai jie pajuto tą dabar, kada pasibaigė karė ir atėjo laikas Lietuvai pradėt išnaujo tvarkyt savo gyvenimą. Šimtai tukstančių Lietuvos išėivių Amerikoje rupinasi, kas dedasi su jų giminėmis ir draugais tėvynėje: ar jie gyvi, ar sveiki, ar nereikės jiems kokios pagelbos. Daugelis žmonių galvoja apie sugrįžimą Lietuvon.

But kaip patyrus apie žmonių padėjimą Lietuvoje ir kaip galėjus nuspresti, važiuoti Lietuvon, ar ne, — kad niekas negauna jokių žinių iš tenai? Visa komunikacija tarpe Lietuvos ir Amerikos yra senai pertraukta, ir praeis daug laiko, kol ji galės but atnaujinta. Ką-gi per tą laiką veiks tie žmonės, kurie yra susirupinę savo artimųjų likimu tėvynėje, ir kaip jie pasieks juos ir tuomet, kuomet atsідarys nuolatiniai pačo ryšiai su Lietuva — kad daugelis jų šandien net nežine, kur savo giminių jieskoti?

Žmonės delei to reikalo jiesko informacijų pas privatinius asmenis, laikraščių redakcijose ir kitose įstaigose, bet dažniausia be jokių pasekmių.

Nėra abejonės, kad panašiam padėjime dabar randasi ir šimtai

tukstančių šeimynų gyvenančių Lietuvoje.

Akyvaizdoje šitokio reikalo, mes, burelis moterų, pasiryžome ateiti į pagelbą žmonėms. Mes pasistengsime surinkti informacijas apie tinkamus budus susizinojimo su Lietuva ir paskelbsime tas informacijas per spaudą, ir jau dabar, kol dar komunikacija yra valdžios kontroleje pasiūti kaip galint greičiaus Lietuvon tam tikrą atstovą, kuris pristatytų tenai žmonėms žinias apie jų gimines Amerikoje ir ištyrus padėjimą Lietuvoje sugrįžtų duot raportą Amerikiečiams.

Mūsų veikimo pleną paskelbsime vėliaus. Tuo-gi tarpu kviečiame visus žmones, kurie mato tokio darbo naudą, padėti mums kuo kas galės. Imdamos ant savės to darbo iniciatyvą, mes manome, kad neužbėgsime už akių kokiai nors gyvuojančiai organizacijai, arba partijai. Mūsų darbas neturi nieko bendro nē su politika, nē su partijų tikslais; todėl tikimės, kad kiekvienas galės pritarti jam ir paremti.

KOMITETAS SUSIZINOJIMO SU LIETUVA pasidalino tarp savės pareigas sekamu budu:

Marė Jurgelionienė — pirmi.
Julija Žemaitė — sekretorė.
Nora Gugienė — išdininkė.

Nariai: **J. Vasiliauskienė, B. Briedienė, P. Kemežienė.**
Susirašinėjant su komiteta reikia adresuot laiškus sekretorės vardu:
J. Žemaitė, 1739 S. Halsted st., Chicago, Ill.

LAŠKELIS IŠ PARYŽIAUS.

"Sandaros" bendradarbis Antanas Bartaševičius rašo "Sand." redaktoriui, kad ir jis prisidės prie Sandaros ofensyvo ir greitu laiku prišius Sandaros mortgiciams bombą net iš Paryžiaus.

Gerai, broli Antanai, kad budamas Francijos respublikoj dirbi su Suvienytų Valstijų lietuviams del mūsų brolių Lietuvoje.

Greitu laiku "Sandaroje" tilps visa eilė straipsnių g. Ant Bartaševičiaus.

Konservatorija

Lietuvių Muzikos Konservatorija, 769 Broadway, So. Boston, Mass., užkviečia visus, kas nori pramokti dainavimo, piano, smuikos, teorijos muzikos ar šiaip susipažinimo su gaidomis ir t. p.

Už 10 lekcijų — viena ar daugiau savaitėje — nuo 8 dol. augštyn.

Mikas Petrauskas, Direkt.
769 Broadway,
So. Boston, Mass.

GELBĖKITE NUKENTĖJUSIA LIETUVA

Kiekvienos šalies gyventojai priverstinai moka mokestis savo šalies palaikymui ir jos reikalų aprupinimui.

Kiekvienas lietuvis privalo mokėti mokestis Nukentėjusiai del karės Lietuvai, jai laisvės išgavimui ir jos žmonių aprupinimui.

Reikalaukite paaiškinimų ir siųskite pinigus šiuo adresu:

Lithuanian Central War Relief Committee, Inc.

320 FIFTH AVENUE, NEW YORK, N. Y.

DARBININKĖ - MOTINA.

pilnai ją aprūpintų materialiai — pinigais.

Nors darbininkai ir žino, kad pilną motinos ir kūdikio aprūpinimą paims tik naujoji draugija — "galinga ir didelė šeimyna", — apie kurią mes augščiau kalbėjome, bet ir dabar galima reikalauti, kad valstybė nors dalinai pagerintų ir palengvintų motinos-darbininkės likimą.

Jau dabar ką darbininkai atsiekė, daug ką iškovojo, tik reikia nepalauti, bet kovoti ir toliau, drąsiai ir energiška reikalauti daugiau.

Visų šalių darbininkai reikalauja, kad motinų apdrauda būtų įvesta dėl visų moterų, nepaisant kas jos nebutų, tarnaitės arba fabriko darbininkės, amatninkės arba kumietės, dirbančios kaimuose pas turtingesnius ukininkus.

Pašelpą turi mokėti prieš gimdymą ir po gimdymui bėgyje šešiolikos savaitių, bet jeigu gydytojas pripažins kad motina silpna, arba kūdikis silpnas, kurį negalima palikti, tuomet valstybė privalo ilgesnį laiką mokėti pašelpą.

Jeigu užgimęs kūdikis tuojaus numiršta arba gimdymas pasitaiko nelaiku, anksčiau ir tuomet moteris privalo pašelpą gauti, pakol ji galutinai pasveiks ir galės vėl grįžti prie savo darbo.

Pašelpą privalo mokėti pusantro sykio didesnę, negu darbininkė algą gauna, bet jeigu mokama motinai, kuri dirbtuvėj nedirba, tuomet reikalinga paimti vidutinį darbininkės uždarbį ir pusantro sykio daugiau mokėti.

Bet labai svarbu, kad įstatymuose būtų pažymėta: pašelpa, išduodama motinoms - darbininkėms, neprivalo but mažesnė vieno rublio į dieną miestuose ir 75 kapeikų į dieną kaimuose. Kitaip gali būti ir taip: moteris į dieną uždirba 30 kapeikų ir tuomet ligoje ji gaus 45 kapeikas (1½ karto daugiau dieninio savo uždarbio). Bet ar gali moteris su kūdikiu pragyventi gaudama po 45 kapeikas į dieną? Ar gali ji visko nusipirkti, kas reikalinga palaikymui sveikatos? Motina, maitindama kūdikį savo krutimis, privalo per visą laiką, neturpiau devynių mėnesių, gauti iš apdraudos kasos pašelpą; ta pašelpa turėtų būti nors pusė moteris dieninio uždarbio.

Pašelpą moteris privalėtų gauti du sykiu: prieš gimdymą ir po gimdymui; pašelpa turėtų būti atiduota tiesiai moteriai ir rankas arba tai ypatai, kuriai ji pati paskiria.

Pašelpa turėtų naudotis kiekviena moteris, nepaisant jokių terminų bei cenzų, kurių dabar įstatymai prisilaiko; pavyzdžiui, dabar Rusijoje tik ta moteris gauna pašelpą, kuri jau yra tris mėnesius prigulėjus prie motinų apdraudos kasos.

Moteris laike gimdymo privalo but aprūpinta daktaro ir akušerės patarnavimais; už patarnavimus privalo atmokėti valdžia arba apdraudų kasos; apart to, privalo atsistūti į ligonės namus moterį, kuri prižiūrėtų namus ir ligonį, kaip kad yra daroma Francijoje ir dalinai Vokietijoje ir Anglijoje.

Kontrolė, ar viską kas pagal įstatymus priklauso moteriai, ji gauna, turi but pavesta pačių darbininkų išrinktiems atstovams.

Motina, maitindama krutimis savo kūdikį, privalo iš miestų arba kitų visuomeniškų valdybų gauti dykai pieno ir, jeigu reikalinga, visa tai, ko kūdikiai reikalauja.

Viso pasaulio darbininkų partija reikalauja, kad miestai arba apdraudų kasos prie kiekvienos dirbtuvės įtaisytų tam tikrus namus, kuriuose būtų kūdikiai ir motinos juos galėtų kas valanda arba dvi pavalgydinti. Tuos namus privalo užlaikyti darbdavys. Name kūdikius privalo prižiūrėti nusakdyta auklė. Tuos namus privalo tvarkyti ne ponios-labdarės, kaip kad dabar yra, bet pačios motinos darbininkės ir jos privalo išrinkti auklę.

Miestai, zemstvos arba apdraudų kasos privalo įsteigti:

1. Užtekiną skaitlių vietų del gimdymų; 2. prieglaudą del pavienių, tankiai pasilikusių be darbo, neščių ir savo krutimis maitinančių kūdikius, kokios prieglaudos jau dabar randasi Francijoje, Vokietijoje ir Vengrijoje; 3. ligonbutį, kur gydytojai suteiktų medicinos pagelbą motinoms ir kūdikiams, kad gydytojai galėtų prižiūrėti neščias, suteiktų joms patarimus, kaip užsilaikyti, kaip jos privalo kūdikius užlaikyti; 4. klinikas del liguotų kūdikių, kaip kad Anglijoje įkurė "darbininkų lyga"; 5. kūdikių sodus, į kuriuos motinos galėtų atiduoti kūdikius ryte eidamos į darbą ir vakare vėl pasiimti. Tokiuose soduose gali rasti vietą kūdikiai nuo 2 iki 5 metų amžiaus. Dabar motina sugrįžta iš darbo nuvargus, pailsus ir jai reikalingas poilsis, o čia dar kūdikiai alkani, neapiprausti, nenurengti... ir vieton pailsio, vėl kinkykis į jungą. Visiškai kitaip bus, kuomet motina, eidama iš darbo, užeis į kūdikių sodą, — ji ras kūdikį pavalgindintą, aprūpintą, linksmą ir pilną įvairių "naujų" ... Kūdikis eina su motina namo, neverkia, neprašo valgyti, bet pasakoja, kaip jis žaidė, kaip visą dieną praleido, ką matė ir tt. Didesnio amžiaus kūdikiai, sugrįžę namo, dar gali ką nors motinai padėti dirbti, nes juos prie to ir kūdikių sode praktinai mokino.... Jie didžiuojasi savo įgytu mokslu! 6. Miestuose turi but veltui įsteigti kursai del moterų ir del merginų, kaip kūdikius prižiūrėti, kaip juos auklėti; 7. Įsteigti valgyklas, kuriose veltui gautų pusryčius ir pietus neščios ir krutimis maitinančios kūdikius moteris, kaip kad yra įsteigta panašios valgyklos Fracijoje.

Visos tos įstaigos, visi tie patarnavimai, neprivalo but įsteigti ant "labdarinčių" pamatų, kaip kad ir dabar tulose vietose yra. Kiekvienas draugijos narys turi lygias teises, reiškia darbininkas pilietis ir darbininkė pilietė turi teisę reikalauti nuo visuomenės ir valstybės, kad ji pasirūpintų apie savo piliečius. Ir kamgi žmonės sutvėrė valstybę, jei ne del delto, kad ji rūpintųsi visų gerove? Dabar dar nėra pasaulyje tokios valstybės, kuri rūpintųsi visų gerove. Valdžia turtočių ir galingų rankose. Bet viso pasaulio darbininkai ir darbininkės kovoja, kad visuomenė ir valstybė ištikro tapūtų didele ir galinga šeimyna, kurioje visi kūdikiai būtų lygūs ir kur šeimyna apie visus lygiai rūpintųsi. Tuomet ir motinų likimas bus visiškai kitas ir šienpjūvy — mirtis neturės tiek daug darbo tarpe naujai užgimusių kūdikių.

Ką privalo daryti kiekviena darbininkė? Kaip galima išgauti visa tai, ką viršuje nurodėme? Kokių priemonių reikia griebtis, kad tą atsiekus?

Reikalinga, kad kiekviena moteris, kuri perskaitys šią kyngelę, nepasiliktų nušaliai į viską per pirštus žiurėdama, bet prisidėtų prie darbininkų klesos, kuri kovoja už visus tuos reikalavimus, kuri pradeda užkariauti nuo senojo pasaulio naują ir geresnę ateitį, kurioje išnyks moterų — motinų kančios, ašaros ir kurioje motinų kryžius — pavirs į augščiausią moteris laimę, džiaugsmą ir išdidumą.

Tik reikia sau pasakyti: "Kur vienybė, ten ir galybė". Juo daugiau mūsų, moterų, prisidės prie darbininkų klesos, juo didesnė bus mūsų jėga, tuo greičiau mes atsieksime savo tikslą, iškovosime geresnę ateitį...

Čia dalykas eina apie mūsų pačių laimę, apie gyvenimą ir apie mūsų kūdikių ateitį.

(Galas).

ŽMONES.

Tėvyne mūsų, palaimink sunų — sugryžo rytas ir saulė gailis....

Ir saulė gailis sugryžus rytą...

Raudok galiunų, Tėvyne mūsų....

B. S.

LIETUVOS ŽEMĖS BANKO REIKALAIŠ.

Karė užsibaigė. Prasideda taika ir tuoj po taikos prasidės Lietuvoje tvarkymo ir atstatymo darbas. Kaip girdėt, jau ir dabar Lietuviai tą konstruktyvų darbą yra pradėję. Taigi reikės ir mums tuoj imti rūpintis apie atidarymą LIETUVOS ŽEMĖS BANKO VILNIUJE, kaip tik bus galima.

Laikraščiai rašo, kad žydai tik griobia, tik griobia visus svarbesnius bussiness'us Lietuvoje. Nereikia ir mums snausti, nereikia apsileisti, nereikia laukti.

Žinome, rašėme, kad Rusijos tremtiniai LIETUVOS ŽEMĖS BANKUI buvo surinkę apie 150 tukstančių rublių. Beabėję Lietuvos gyventojai ir prie to prisidėjo ir prisidės. Prikergus mūsų, Amerikičių, surinktus pinigų LIETUVOS ŽEMĖS BANKAS išsykio turės diktoką kapitalą.

Amerikoje LIETUVOS ŽEMĖS BANKUI yra surinkta per \$80.000 dol. ir suvirš 66.000 rublių. Dolerių dalį (minėtina 25.000) mes esame išmainę į rublius, kada rublių kaina buvo pigi ir dabar, rubliams pakilus, esame jau gerokai uždirbę. Tai yra džiuginanti žinia Banko nariams, kurie į laiką įnešė savo pinigų.

Bet dabar, kada karė užsibaigė, susinėsimai su Europa bus atidaryti, bus progos pinigų perkelti į Lietuvą ir ten juos tuoj "investinti", sakysime "propertes", o Europos pinigai da vis labai žemai stovi; taigi, kaip matote, rizikas dabar kur kas menkesnis nei pirmai, o perspekta didelis.

Daug buvo abejojančių apie BANKO suorganizavimą ir pasekmingą veikimą, kaip lygiai buvo daug abejojančių apie pačią Lietuvos laisvę. Dabartės visos tos abejonės neturi pamato ir manome, kad daugumas Amerikos Lietuvių, kurie prisidėjimą prie LIETUVOS ŽEMĖS BANKO vis atidėliojo ant toliaus, bent dabar jau ims šėrus ir prie mūsų prisidės. Žmonės - Lietuviai, supraskite savo pačių naudą!

Taipgi prašome maloniai tų LIETUVOS ŽEMĖS BANKO narių, kurie yra įnešę dalį mokesčių už savo šėrus, kad kuoveikiausia pripuolancią ratą baigtų mokėti. Reikia pradėti darbas ir pinigai turi buti sumokėti.

Vienas šėras LIETUVOS ŽEMĖS BANKO kainuoja 50 dolerių, du šėrai 100 dolerių ir tt. Šėrų galima imti, kiek norint. Mokestis priimame ir Liberty Bondsais. Bondsus, čekius arba money orderius siųskite sekančiu adresu: Rev. Jonas Žilinskas, 320 Fifth ave., New York, N. Y.

P. S. Šiomis dienomis pilnai užsimokėjusiems nariams pradedame siūsti "certifikatus". Kol visiems išrašysime ir išsiųsime ims laiko. Prašome turėti kantrybės o visiems certifikatus pasiųsime.

Kun. J. Žilinskis.

Semionovo veikimas Sibire.

Iš Washingtono pranešama, jogei atėjo žinių, kad gen. Semenovas pertraukė susinešimus su Omsku. Semenovas pretenduoja tapti Amuro, Ussurijsko ir Užbaikalio valdonu. Semenovas štabas Čitoje.

Kazokų oficeriai Omske buvo suareštavę Avksentjevą, Zenzinovą, Rogovskį ir Argunovą, bet dabar areštuoti asmens tapo paliuosuoti, o areštavimo kaltininkai traukiama atsakomybėn.

Bell Phone Dickinson 3905 M.
Dr. Ignatas Stankus
1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.
Lietuvis Daktaras ir Chirurgas.
Ofiso Valandas;
Nuo 9 rito iki 5 po pietu
Vakarais, Ketverge nuo 6 iki 9 P. M.
Nedėliomis iki 4 po pietu.

DR. ST. ANDRZEJEWSKI
Vienamitis Lenkiškau
DANTŲ DAKTARAS
Užtaisau pasigadinusius dantis ir dedu naujus. Laiką garantuoju. Ištraukiu dantis be jokio skausmo.
176 Harrison ave., Boston, Mass.

Dr. Paul J. Jakmauh
(Jakimavičius)
Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 6 val. vakare.
509 Broadway, Kampas G St.,
So. Boston, Mass.
Telephone South Boston 592

Labai Puikus RESTORANAS!
Geriausia vieta del vyrų pietus ir vakariene suvalgyti. Lietuviški valgiai gaminami.
J. Mathus.į
344 W. Broadway, [So. Boston, Mass.]

Išgaminuojam akis ir pritaikom akinius.
H. S. Stone O. D.
Akiau Specialistas.
399a Broadway,
Tarpe E ir F gatviu, South Boston.

W. S. S.
Laikė šio liepos mėnesio jums reikia nusipirkti Karės Saugumo Žymes (War Savings Stamps) už \$4.18 kiekvieną. Sausio 1 d., 1923 metais Suv. Valst. valdžia grąžins už juos po \$5.00 už kiekvieną.
Jeigu jums bus reikalingi pinigai, tai nereikės laukti penkių metų. Kiekvienas krasos ofisas išmokės pinigais už "Žymes" bėgyje 10 dienų.

Tos "Žymės" neša ketvirtą (4%) nuosimtį ismokamų kas meto bertainis, jeigu jos bus laikomos iki sausio 1 d., 1923 m. Jeigu jos bus ismokamos pirm šio paskirto laiko, tai bus mokama tik trečias (3%) nuosimtis.

Taupumo žymės (Thrift Stamp) vertės 25 centų, tu ri tą pačią vertę, kaip pinigai perkant Karės Saugumo žymes.
Žymes galima gauti pirkti krasos ofisuose, bankuose, "Sandaros" administracijoje, krautuose ir kitose vietose, kamė yra iškabinta raidės: W. S. S.

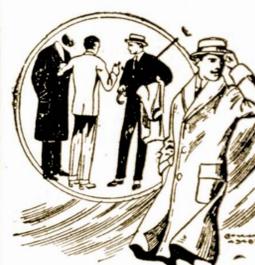
Tel. Richmond 2957-M.
Dr. David W. Rosen
Gydo visokias ligas, chroniškas ir slaptas vyrų ir moterų ligas. Valandos: nuo 3 ryto iki 8 vakare.
321 Hanover st.,
Boston, Mass.

Tel. Richmond 2957-M.
Dr. David W. Rosen
Gydo visokias ligas, chroniškas ir slaptas vyrų ir moterų ligas. Valandos: nuo 3 ryto iki 8 vakare.
321 Hanover st.,
Boston, Mass.

Dr. George P. Ross
NO PLATES REQUIRED
DENTISTAS.
Traukia dantis be skausmo. Lengvais išmokėjimais.
455 Broadway, So. Boston, Mass.

Vasara Ateina.

Bus šilta. Dabar geriausias laikas užsakyti Siutus kuriuos mes pasiuvam puikiai sulig valiausias "block" sistemos kirpimo. Šitaip pasiuti drabužiai geriausiai tinka kožnam žmogui. Zemos kainos — darbas garantuotas. Taipgi visokius drabužius išvalome, išprosinam ir sutaisom.
So. Boston Custom Tailors,
K. Plioplis, A. Samokaitis sav.
278 Broadway, South Boston, Mass.

PUIKIAUSIA SO BOSTONE BARZDASKUTYKLA IR KIRPYKLA
JUOZO KAZIUKONIO.
Užlaikau geriausius barberius, pridaboju švarą, skutame ir kerpame visokiomis madomis — kaip kas nori.
Turiu švartų pirmos klesos pirtį ir galima išsimaudyti.
224 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

Kiekvienam patarčiau

perskaityti šią apskelbimą kuris yra iš geriausių kostumerių kriaucių Lawrence. Darau drabužius iš gerų materijų ir pritaikau pagal žmogaus išaugimo. Darbą garantuoju. Darau drabužius ant užsakymo, vyrams ir moterims, prieinama kainoms. Taipgi mokinu kriaucius dirbti. Kurie norite išmolti tikro petrinu iškirpimo galite atsiaukti per laišką arba ypatingai. Platėmių žinių gautie kreipkitės šiuo adresu:
Petras Valiulis,
42½ Haverhill st.,
Lawrence, Mass.

Telephone So. Boston 605
LIETUVIŠKAS Advokatas
WILLIAM F. J. HOWARD
Lietuviška pavardė buvo Vincas F. J. Kavaliauskas
315 W. Broadway
SO. BOSTON MASS.

Teisingiausia ir geriausia lietuviška APTIEKA
Sutaisau receptus su didžiausia atyda, nežiurint, apie receptai Lietuvos ar Amerikos daktarų. Tai vienatinė lietuviška aptieka Bostone ir Massachusetts valstijoje. Gyduolių galite gauti kokios tik pasaulij yra vartojamos. Galit reikalaut perlaikus, o aš prisijūsiu per express.
K. ŠIDLAKUSAS
Aptiekorius ir Savininkas
226 Broadway, kampas C Street,
SOUTH BOSTON, MASS.
Telephone South Boston 21014 ir 21013

Vietos žinios.

L. N. F. prakalbos.

Pereito nedėdienio vakarą vietinis Lietuvos Nepri- gulmybės Fondo skyrius su- rengė prakalbas didžioje Lietuvos svetainėje. Kada- gi visai trumpai buvo gar- sinta, tat žmonių susirinko neperdaugiausia, bet be- veik pilna svetainė. Vakaro pirmininku buvo gerb. S. Norkunas.

Pirmas kalbėjo "Sandaros" redaktorius Kastantas Norkus, kuris paaiškines politinių naujienų svarbą iš Lietuvos ragino visus lietu- vius aukauti į L. N. Fondą, idant būtų galima atsispyr- ti prieš lenkų soviniškus ir li- tuvių kunigų bjaurią politi- ką link Lietuvos. Lenkiš- kas pavojus del Lietuvos nėra labai baidus, nes lenkai tik melais ir spaudos papir- kimais savo fanatiškus sie- kius pučia. Lenkai drau- gauja su karunuotomis ir ti- tuluotomis asabomis ir jų jų pagelbos jieško savo gob- štėms tikslams vykinti; gi lietuviai yra demokratai, tat demokratybės gadynei ateinant lietuvių teisės bus užtartos, tik patiems lietu- viams reikia spiestis ir dėti aukas savo tėvynės laisvės reikalams.

Antras kalbėjo Antanas Ivaškevičius, žinomas lietu- vos reikalų remėjas. Šis kalbėtojas prieš sujudinan- čius vaizdus, kaip vejami iš savo tėvynės lietuviai vyko į Ameriką. Jie nežiurėjo, ar jie čia sutiks socialistą, kle- riką ar tautininką, bet bile lietuvi. Budamas var- ge lietuvis tik iš lietuvių pa- gelbą tegauja. Lietuva mus išaugino, mes jos vaikai, tai- gi, ta mūsų motina dabar ir šaukiasi mūsų pagelbos. Lie- tuvos baduoliams nesvarbu iš kokios partijos nario pa- gelba ateina, — ji gera, bile ateina. Taigi visi aukauki- me Lietuvos reikalams 10% metinio uždarbio, — užbaigė p. Ivaškevičius. Po- nas Ivaškevičius taipgi pri- siminė ir apie politinius Lie- tuvos reikalus ir kritikavo blogus bolševikų darbus.

Po prakalbų dalis publi- kos išėjo iš svetainės, o li- kusieji darodė, kad jiems y- ra brangi demokratinė Lie- tuvos respublika. Savo da- rodymą tautiečiai išreiškė aukomis del kovos už Lie- tuvos laisvę ir ten pat suau- kavo \$156.90. (Aukautojų vardai "Kalėdų Eglaitės" Skyriuje. — Red.).

Šv. Kazimiero Draugija darodė, kad ji yra tikrų li- tuvių organizacija, atjau- čianti dabartinius Lietuvos reikalus ir remianti juos. Draugijos pirmininkas St. Mockus mums pridavė var- dus aukautojų šios draugi- jos pasidaravimu sudėju- sių \$459.00 del Lietuvos Nepri- gulmybės Fondo. Už- pereitoje savaitėje ši prakil- ni lietuvių organizacija ant Lietuvos aukuro sudėjo \$962.00, taigi viso \$1421.00!

Ir pamatysite, kad ši organ- zacija del to nebiednės, bet didės nariais ir turta. Ki- taip ir buti neturėtų. (Au- kautojų vardai "Kalėdų Eg- laitės" Skyriuje. — Red.).

Šv. Petro ir Povylo Dr-ja Lietuvos laisvės reikalams paskyrė \$500.00. Ta drau- gija susideda iš civilių žmo- nių, t. y. iš lietuvių darbinin- kų, kaip ir kitos draugijos, o kadangi valdyboje yra ge- rų Lietuvos sunų, tat ir prakil- nios draugijos auka tapo paskirta Lietuvos Nepri- gulmybės Fondui, kovojančiam už demokratinę Lietuvos re- spublika.

Did. Liet. Kun. Vytauto Draugija pereitą nedėdienį laike susirinkimo, po ilgų dis- kusijų ir del tulų užsispyri- mo nutarė nieko neaukauti iš savo izdo Lietuvos rei- kalams. Tai yra skaudus apsi- reiškimas. Bent pavie- niai nariai dėkite aukas ant Lietuvos aukuro ir savo draugus raginkite aukauti, nes tokio svarbaus momento Lietuvos kilime, koks y- ra dabar, gal niekuomet ne- bus. Taigi "sursum cordo", broliai ir sesės lietuviškos ir gelbėkime savo tėvynę at- sikelti iš baisių griuvėsių, kaip kas galime.

Mikas Koranas, žinomas So. Bostono real estate biz- nierius, paklojo \$50.00 L. N. Fondo darbų parėmimui ir priketino dą daugiau duo- ti, kad tik Lietuvai būtų iškovota laisvė pilnoj to žo- džio prasmėje.

"Gabija" užsibriežė platų veikimo programą.

Praeitą pėtnyčią, 29 d. lapkričio, vakare, "Gabija" turėjo savo susirinkimą. Nominuota valdyba 1919 metams ir kitos komisijos. (Rinkimas bus kitame su- sirinkime). Kalbėtasi apie šio sezono veikimą. Nutarta statyti scenon visas mūsų operas bei operettes, (pav., "Šienapjutė", "Birutė", "Ves- tuves" ir kit.). Nariai visi pilni energijos ir noro dirbt- ti taip prakilnų darbą. Teko girdėti iš komp. M. Petraus- ko, kad ar tik neprisieis "Gabijai" pastatyti apie pa- vasarį visam pasaulyje žino- ma Gounod'o opera "Faus- tas". Ir nebutų nuostabu jei tas įvyktų, nes taip ve- kiant kaip "Gabija" veikia yra viskas galima.

Susirinkime buvo skaity- tas laiškas nuo Dail. organ- niz. Komisijos, kuriame bu- vo užkvičiama "Gabija", prisidėti finansuoti Lietu- vos Operos ir Simfonijos Fondą. Čia ant vietos p. R. Mizara, tos Kom. narys, pa- aiškino, jogei iki kolei tas Fondas yra globoje Lietuvių Muzikos Konservatorijos ir, iki susiorganizuos dailinin- kų organizacija, yra ma- noma surinkti šiek tiek tur- to. Pinigai nebus renkami aukomis, kaip kad daro ki- tais tikslais susitvėrę fon- dai. Į šį Fondą manoma sudėti reikalingi pinigai

iš rengiamų koncertų, te- atrų, ir tt. Susirinkimas tuojaus nutarė tą darbą smarkiai remti ir išrinko specialų komitetą, kurio ti- kslas bus rupintis finansavi- mu Liet. Operos ir Sim. Fon- do. Komitetan įeina: p-lė Ona Liutkevičiūtė, St. Moc- kus, M. Biekša, ir St. Nor- kunas.

Komitetas neužilgo pra- dės savo darbą dirbti.

Reiškia gabijiečiai yra pasiruošę gana didelius dar- bus dirbti ir, beabėjo, tas jiems pasekmingai pavyks!

Šiame susirinkime "Gabi- ja" padidėjo šiuomi narių skaičiumi: Vaclovas Kil- manas, Atof. Denbinas, An- tanas Lenčiauskas, Zigmās Bauzevičius, Juozas Skie- tas, Cecilija Kavaliauskie- nė, Pranas Jurkus, Kazys Trušas.

Valio "Gabijai"! Valio jos nenuilstančiam vadovui M. Petrauskui!!

Pašalinis.

Liet. Atst. B-vės šėrus pe- reitoje savaitėje pasipirko šie bostoniečiai:

D. Šapalius	10 šėrų
J. Žalis	5 "
Burdulis	5 "
N. Gendrolis	10 "

Kun. T. Žilinskas pereitą nedėdienį laike pamokslu atsiseveikino parapijonus ir pasakė, kad daugiau čia neklebonaus. Kun. Žilins- kas seniai rengėsi rezig- nuot, mes tame buvome in- formuoti ir kartą paminėjo- me "Sandaroje". Už mūsų paminėjimą baisiai pasipik- tino "Darbininkas" ir daug del to koliojosi. Bet ką da- bar tas brostvininkų orga- nas pasakys, kuomet mūsų pranešimas jau išsipildė? Gal savo šmeižtų litanią iš kito galo pradės giedot?

"Gabija" nutarė rengti šokius (taipgi bus išpildy- ta dalis ir koncerto), pasku- tinių šių metų vakarą, t. y. prieš naujus metus tą vaka- rą. M.

"Litvomanai" scenoje.

Praeitą subatos vakarą LSS. 60-toji kuopa statė "Litvomanus" scenoje, Dud- ley Opera House. Vaidini- mas ne kažin-kaip gerai iš-ėjo. Pas aktorius lyg ir tru- ko drąsos. Geriausiai vai- dino p-lė O. Žvingiūtė. Po vaidinimui tęsėsi šokiai. R.

"Pileniečių" repeticijos bus serodos vakare, 7:30 Lie- tuvių svetainėje, o pėtnyčio- je generališkos repeticijos bus Dudley Opera House. Aktoriai ir aktorės bukime punktuališki. Komisija.

EXTRA!

Ateinančios subatos va- kare, gruodžio 7, kaip 7:30 Dudley Opera House, 113— 117 Dudley st., prasidės vai- dinimas "Pileniečių". Stato "Gabija". Kas nori matyt puikų, istorišką lietuvių vei- kalą, prašom nesivėlinti, bet prieš 7:30 pributi į Dudley Operos svetainę, idant laiku

nusipirkt tikietus, nes ku- met buvo statoma "Švento- ji Naktis", tat keli šimtai žmonių pasivėlino ir negalė- jo įeit. Skaičiusieji ir nes- kaičiusieji Lietuvos istoriją, kviečiami pamatyt "Pilenie- čių" — kas ateis, nesigrau- dins.

Sugrįžo iš armijos.

Gruodžio 2 d. iš Camp Devens tapo paleisti iš ka- riuomenės ir sugrįžo į So. Bostoną šie lietuviai karei- viai: Aleksandras Rasima- vičius, Bronius Petruševi- čius, Kastantinas Jurkėnas, Pranas Beinerys, Antanas Beliackas, Jonas Karosas, Jonas Gromas, Bronius Pe- trusevičius, Br. Mačys, Au- gustas Kubilius ir kiti.

Vyčiai vėl negražiai elgiasi.

Prieš Padėkavonės Dieną Liet. svet. susitikome su vietiniais lietuvių vyčiais ir aš užklausia, del ko vyčiai taip negražiai elgiasi, t. y. kam jie rengia koncertą po bažnyčia dienoje komp. M. Petrausko koncerto, gruo- džio 29 d. Tuomet tuli vy- čiai pasididžiuodami atsa- kė: "Jeigu kompozitorius Petrauskas ateitų pas mus paprašyti, tat mes tą dieną nerengtume".

Tokio žiopro triksko rodos nė vyčiai neturėjo iškirsti. Juk visi lietuviai jau keli mėnesiai tam atgal žino, kad komp. Petrausko kon- certas bus 29 d. gruodžio, Steinert Hall, 162 Boyl- ston st. ir kad su komp. M. Petrausku dalyvaus ir ang- lai artistai. Gi vyčiai da- bar sumanė iškirst triksą ir, kaip visuomet, užbėgdami kitiems už akių rengia kokį tai koncertą. Taip daryti y- ra nepadoru.

Apie vyčių "ultimatumą" aš tiek pasakiau: "Ta publi- ka, kuri myli matyt gerus koncertus, ji eis į komp. Pe- trausko koncertą, gi tie, ku- riems iš sakyklos prisakomfa visuomet knapsoti pobažny- tinėje svetainėje, jie iš jos ir nebeišlenda ir geresniuose parengimuose juos sunku pamatyti."

A. Mockeivičius.

Lietuvių Moterų Apšvie- tos Draugija savo susirinki- me gruodž. 2 d. apkalbėjo Lietuvos gelbėjimo reikalą ir tam tikslui paaukavo del Lietuvos Nepri- gulmybės Fondo šios lietuviškos:

Ponia Norkunienė	\$1.00
" Račkauskienė	1.00
" Jurgeliunienė	1.00
" Malijonienė	1.00
" Žilinskienė	1.00
" Magdalena	1.00
" Žilinskienė	2.00
" Marijona	2.00
" Jurkonienė	1.00
" Sirevičienė	1.00
" Žydelienė	1.00
" Galinienė	1.00
Viso	..... \$12.00

Didelės prakalbos. Rengia Lietuvos Dukterų ir Sunų Draugystė, 8 d. gruodžio, Liet. Svet. Kalbės St. Mi- chelsonas, dainuos p-lės Žvingiūtės.

"TĖVYNE" IR MOTERŲ IR VAIKŲ MĖNESINIS PRIEDAS
—VISIEMS METAMS KAINUOJA TIKTAI \$1.00—
Užrašykite ją savo draug ms ir pažįstamiems ir patarkite kožnam lietuviui skaityti.
Užsakymus ir piningus reikia siųsti sekančiu adresu:
A. B. STRIMAITIS,
307 West 30th Street, New York City.

ŠALIN SKAUSMAS!

Budamas sveiku, darbe rasi smaguma, nepaisant kaip sunkus tas darbas būtų.

Kiekvieno prielėme yra sargot savo nuo ligų. Turint šaltį ir nebandant jį pašalinti, gali įsivystyti į pavojingą ligą. Menkiausis niksterejimas gali voliaus būti labai pavojingu, jeigu tuoj nebus priartetas.

PAIN-EXPELLER

Neišgauti pirkiamas pigius vaistus didelėse bankose. Reikalauk geriausiu. Kuomet pirkite Pain-Expeller, persi- tikrink ar yra IKARA, vaishaznėklis ant baidinuko. VISU KITOVIŲ NEMIK. 35 centai ir 65 centai už bankutę. Gaunamos visose aptiekose ar tiesiog iš laboratorijos.

DESTROYS ANY

F. AD. RICHTER & CO.,
74-80 Washington St.,
New York.

W. S. S.

WAR SAVINGS STAMPS
Issued by the
UNITED STATES GOVERNMENT

Suv. Valst. valdžia išleido stampas, kurios karės ga- lą pagreitins.

Visi pirkite tas stampas, nes patys turėsite sau pe- no ir valdžiai daug pagelbėsite.

Stampas kas mėnesis pakyla vienu centu brangiau. Jeigu dabar nusipirksite stampų už \$4.12 c. tai 1923 m. gausite \$5.00.

Jeigu dabar nusipirksite stampų už \$82.40, tai 1923 m. gausite \$100.00.

Pirkite visi stampas tuojau.

Parduoda visuose bankuose ir pachtose (post office). Nueikite į pachtą ar banką ir klauskite pirkti

War Savings Stamps

Lietuviu Aptieka

Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem st., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Eu- ropiškų ir visokių šaknių lietuviškų.

Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsenėjusio reumatizmo, nuo nusilpnė- jimo strėnu, kraujo valimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir vi- sokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptųjų ligų ir ge- riausius patarimus suteikiame, nuo patrukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirkite pas mus, suėdysite pinigų ir sveikatą. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogeriausiai. Pašaukiame geriausiu daktarus per telefoną visai uždėka.

H. CABITT,

100 SALEM ST.,

BOSTON, MASS.

Visi, kurie norite tu, rėt gerus SIUTUS, OVERKOTUS ar- ba REINKOTUS už prienamą kainą ir gražiai pritaiky- tus, užsisakykite pas mus. Taipgi reiklingi agentai

K.V. Ziurinskas ir F.V. Tiknis
454 Broadway, South Boston, Mass.

Jeji Gražus Buti

Vartok tą mostį, kuri padarys veidą tyrų skaisų ir baltą. Prašalina šlakus ir spuogus nuo veido. Padaro gražų ir baltą veidą (skin). Kaina dežutės 75 c. ir \$1. Pinigus gali siųst stampomis arba popierinį dolerį. Distri. for Wilbert Co.

P. O. BOX 772,
Waterbury, Conn.

Tel. So. Boston 270.

DR. JOHN MacDONNELL, M. D.

Galima susikalbėti ir lietuviškai

Ofiso valandos:

Rytais iki 9 val.

Po pietų 1 iki 3

Vakarais 6 iki 9.

536 Broadway, So. Boston.